

УКРАЇНСЬКИЙ ВЕТЕРАН

ЗБІРНИК СТАТТЕЙ НА АКТУАЛЬНІ ТЕМИ.

Ч. 1.

ВАРШАВА.

1935.

З ДРУКАРНІ „ГРАФІЯ“, ЛЬВІВ, ВУЛ. ТИХА 5, ТЕЛ. 202-83.

З М І С Т:

	Сторінка
1. Український Ветеран	1— 2
2. Про різні гатунки соціалізму та наше ставлення до них. — Варфоломій Євтимович	2— 4
3. За що українські соціялісти страждали. — С. Трушко.	5— 6
4. Не спекулюйте на пам'яті мучеників. — Варфоломій Євтимович	6—
5. „Словесность“. — В. П.	7— 9
6. Про військову рангу Пані Олени Телігової. — Сергій Євтимович	9—10
7. І Тараса Шевченка пошили в соціялісти — В. Є. Ч.	10—11
8. Правильно назвати — правильно зрозуміти... — Варфоломій Євтимович	12—
9. Звідки походить соціялістичне „гетьманоборство“. — Д. О.	12—13
10. Про військовиків. — Дм. Дідченко-Задунайський.	13—15
11. Про „сміття в хаті“. — А. М.	15—17
12. Демократія у війську. — Варфоломій Євтимович.	18—25
13. Лист до Редакції. — С. Левченко	25—
14. Врачу, ісцеліся сам. — С. Левченко.	25—28
15. Гоголівські дами з „Мертвих душ“. — Не-Гоголь	28—
16. Напередодні Всеукраїнського Національного Конгресу. — (***)	28—30
17. З еміграційної хроніки	30—31
18. Рецензії. — Варфоломій Євтимович	31—32

НАКЛАДОМ АВТОРІВ.

**СКЛАД ВИДАННЯ: ДМ. ДІДЧЕНКО - ЗАДУНАЙСЬКИЙ
ВАРШАВА, ВУЛ. ЗОЛОТА Ч. 33, М. 3.**

УКРАЇНСЬКИЙ ВЕТЕРАН

— — ЗБІРНИК СТАТТЕЙ НА АКТУАЛЬНІ ТЕМИ. — —

„Український Ветеран” є органом тієї частини української політичної еміграції, що від довшого часу творила льояльну опозицію до сфсми, яку стосував і стосує провід УНР. на еміграції.

Всі спроби опозиції по-доброму вплинути на провід УНР., щоб змінив свої методи чинності в життю еміграції, розбивалися об непереддану впертість провідирів.

Зрештою, можна було б погодитися навіть і з тією впертістю, коли б проявлялася вона в додатній праці проводу, коли б випливала з розумної доцільности, коли б виправдана була вимогами ідейного змісту і, коли б не означала привати. На жаль, провід УНР. давно вже розгубив усі ці критерії і, на жаль та на шкоду для справ еміграції, впертість проводу випливає тільки зі скрайнього егоїзму провідирів, їхньої неперевисненої лінії та привязаности до матеріяльних вигод, получених із репрезентацією.

Всі ці властивости сучасного проводу УНР. дуже влучно окреслив ще в р. 1924 С. Петлюра (Див. „Мое Звільнення” Полк. М. Чеботарьов.), назвавши уряд УНР. „лежачою колодою”.

Нині, в р. 1935, провід УНР. складають ті ж самі особи, що й у р. 1924, отже, для української політичної еміграції, приналежної до концепції УНР., за одинадцять убіглих літ „лежача колода” стала явищем сумно-традиційним.

За цей час „лежача колода” могла виявити хиба той єдиний сумнівний „поступ”, що коли в році 1924 могла бути органічно-здоровою і символізувала тільки ледачий егоїзм та непоручність, то нині, по одинадцяти роках лежні, вона до самого свого серця струхлявіла і до жадного користного вжитку не надається.

В наступних артикулах „Ветерана”, на підставі численних перевірено-незбитих фактів, подамо ширші й докладніші відомості про дійсний стан річей серед еміграції, з окрема, про стан у провіді УНР., як виложимо наші погляди - думки що до потрібної санації по всіх галузях еміграційного життя.

В обличчю подій грядущих — в передбачанню - сподіванню світових подій, що невмолимо наближаються, та які, як у році 1917, знову можуть принести нам Великі Можливості, — мусимо бути готовими прийняти в ніх найактивнішу участь — мусимо всіх зусиль докласти, щоб у наслідках тих подій і нашої в ніх участі повстала Українська Держава, ця найголовніша Ціль нашого життя.

Наші завдання такі:

1. На сторінках нашого органу створити для української політичної еміграції вільну трибуну незалежної думки;

2. Усвідомити ширший загаль української політичної еміграції в дійсному стані річей;

3. Устійнити для ширшого загалу еміграції наш світогляд під поглядом національно - творчим, конструктивно - організаційним і т. п.

4. Спричинитися до поліпшення правно-матеріяльного стану еміграції і цим самим — до поліпшення морального її стану, що разом — збільшить її можливості до належного повнення обовязків, які лежать на кожній політичній еміграції.

Наші статті в предлежачому числі „Ветерана”, відповідають на різні питання, які в звязку з опозицією порушила сторона проуря-

дово-уцеківська на сторінках „Політичного Інформаційного бюлетеню”. Ми подали їх у формі полемічно-дискусійної для того, щоб поставити „Ветерана” поруч із „Політичним Інформаційним бюлетенем”. — Паралелі й контрасти, які повстають при полеміці, рельєфно представляють нашу думку в питаннях засадничо - світоглядних і допоможуть читачеві швидче й легше зорієнтуватися й зайняти власне становище до обох напрямків, т. е. до виражених у „Політичному Інформаційному бюлетеню” і у „Ветерані” і приєднатися до якогось одного.

В числах наступних також не будемо від дискусій та полеміки ухилятися, навпаки — в цілях усебічно - найкращого висвітлення питань засадничих і практичних, охоче скористаємо з дискусійно-полемічних контрастів, твердження свої підперши фактами.

Віriamo в святий Промисел над нами, віriamo власному сумлінню, хочемо вірити в добрий розум, досвід та волю еміграції і тому маємо кріпку в Бозі віру-надію, що в боротьбі зі світовою брехнею т. зв. демократичного соціалізму, який опанував і провід У. Н. Р., — переможемо й цим самим спричинимося — наблизимо перемогу для нашої Великої Справи — визволення нашої Батьківщини з брехні-неволі московської. В нашій боротьбі — сила фактів за нами.

В передбачанню, що наші противники наш орган і осіб, що з ним співпрацюють, як це не раз уже в інших подібних випадках траплялося, подбають представити в опінії відповідних чинників Річи Посполитої Польської, або шкідників-загрозу для польсько-української політичної концепції, освідчуємо:

1. Польсько-українська політична концепція, яка в р. 1920 вилася була у воєнний союз обох Держав (і яка в часі біжучому є нечинна), в обличчю спільних історичних ворогів є історичною ко-нечністю, отже, яко така, мусітиме існувати незалежно від осіб, що її переводять;

2. Державна рація обох сторін вимагає від них не лише рівно-вартности, а й повновартности (кожної сторони в собі самій);

3. Стремління, представлені у „Ветерані” йдуть єдине до оздоровлення стосунків та метод поступовання виключно в межах емі-грації і цим самим ведуть до піднесення вартости сторони української, отже, не маючи на цілі якого-будь ослаблення польсько-української політичної концепції, через оздоровлення сторони української, єдине додатно вплинуть на польсько-українську концепцію в цілому.

Оцінюючи в цей спосіб польсько-українську концепцію в стосун-ках до Держави й Громадянства Річи Посполитої Польської, ми, не по-ступаючись ні в чому власною гідністю недавнього чинного і, треба сподіватися, майбутнього теж чинного союзника у боротьбі проти спільного історичного ворога, заховуємо найбільшу лояльність та доброзичливість, як до Господарів, що виявили найбільшу гостин-ність до української політичної еміграції.

Всіх однодумців наших просимо надсилати до „Ветерана” матеріали на теми політичні, військові, громадські та організаційні та подавати відомості про життя еміграції на місцях.

Про різні гатунки соціалізму та наше ставлення до них.

Встановивши походження і значення слова „соціалізм”, будемо знати, про що нам ходить, коли з терміном цим і виведеними від нього оперуємо. Всі вони походять від французького „société”, яке означає суспільство, громаду, звідки „соціалізм” означає суспільництво, громадскість.

Сучасна соціологія знає такі гатунки соціалізму: **утопійний**, від якого походять усі інші, **муніципальний**, що має часткове застосування в сучасній мійській господарці, **християнський**, що наближається до утопійного, **демократичний і національний**.

Всі ці гатунки стреміли чи стремлять до одної спільної цілі — удосконалити-ушасливити суспільство через його реорганізацію. Різнять їх між собою шляхи до цілі — методи й засоби реорганізації суспільства.

Проявили себе чинно й осягли політичні успіхи — **соціалізм демократичний в ССРР**, де він стоїть напередодні упадку і **соціалізм національний**, що в Італії та Німеччині у розвоєві своєму доходить до апогею сили й пориває за собою увесь світ; між собою ці два гатунки соціалізму смертельно ворожі. Соціалізм демократичний і соціалізм національний розглянемо докладніше, а потім, на підставі наших над ними спостережень, спробуємо оцінити й наших соціалістів.

Соціалізм демократичний чи інакше марксизм, теорію якого ввели Ляссаль і Маркс, стремить через боротьбу кляс захопити державну владу; тоді, засобами державного примусу створити соціалізм державний. Державний соціалізм касує приватну власність, зносить суспільні стани й кляси, порабощає одиницю-індивідуальність, обертаючи суспільство на комуністичну касарню; при соціалізмі державному держава стає єдиним і через те безконкуренційним продуцентом, що водночас є також і безапеляційним законодавцем, що знаменує рабство. Через світову революцію змагає марксизм до інтернаціоналу т. е. до поширення комуністичної касарні на весь людський світ. Безоглядний у переведенню своїх цілей засобами найогиднішого терору, являє зразок найогиднішої та найкривавішої тиранії, яку коли-небудь знало людство; бувши наскрізь матеріалістичним, відкидає в людині духовість. Дійшовши до влади, відкидає демократизм, із якого повстав, во ім'я абсолюту доктрини. Цього гатунку соціалізм, зручно використавши недосвідченість мас і глупоту української соціалістичної інтелігенції, запровадили московські соціалісти-марксісти і в Україні.

Соціалізм-національний в сучасній Німеччині та його старший брат-фашизм ув Італії — це засадничі противники клясової боротьби й вороги інтернаціоналізму. Національний соціалізм має безоглядно протимарксіський характер. В цілях найбільшого добра батьківщини — нації, духовного й матеріального, спираючись на приватну власність, як основу цивілізації, він стремить до порозуміння й тісної співпраці кляс, регулюючи стосунки й тертя між ними засобами державного примусу. Узнаючи велике додатне значення розвиненої індивідуальности, попирає приватну ініціативу, скеровану до добра суспільства; може бути здійснений при монархічному устроєві держави, як це бачимо в прикладі Італії. В Німеччині гостро переслідує жидівство, як явище паразитарне і в стосунку до оточення свого — антисоціалічне.

Українським теоретиком суспільництва національного типу являється небіжчик В. Липинський, творець монархічно-клясократичної доктрини державного устрою в Україні.

З двох наведених прикладів бачимо, що соціалізм має різні типи, з яких кожен іде своїм власним шляхом до реорганізації суспільства.

Кожен раз, коли на сторінках „Передвиборчого бюлетеню” проставляли ми українським військовикам українських соціалістів, то мали на думці і, здебільшого виразно, називали їх „ес-деками” (соціально-демократами), цим самим підкреслюючи їхній марксистський гатунок. До соціалізму цього типу ми ставимся неприєднано вороже, як до тієї пекельної сили, що в Батьківщині нашої зруйнувала державність, осквернила святих свята української душі, знищила матеріальний добробут української людности, п'ятнадцятий рік поспіль нищить цю людність морально й фізично. — Всією істотою ненавидимо цю прокляту силу, що в ім'я божевільної ідеї стремить ізничити дорогу нам ідею української державної нації!

Коли московських соціалістів-марксистів, ми гостро ненавидимо, то українських соціаль-демократів ми ще й не шануємо.

Бо, коли перші — це вороги явні й одверті, то другі, що удаючи братів-друзів, мислять і чинять категоріями перших і цим їх спомагають, — в наших очах вони — зрадники! — Вони, по-малпячому стремлять впровадити серед української еміграції все те, чим живе соціалістично-комуністична Московщина та що пробували вони, конкуруючи з нею, запровадити в Україні в рр. 1917 — 1920.

Коли для соціалістів московських, наших ворогів: зовнішніх і явних мусимо готувати кулю, то для соціалістів „українських”, ворогів унутрішніх і скритих вистарчить шибениці й брудного налігача.

Та... хай не лякаються та дякують невдячні Д-рові Дм. Донцову, що встановивши спеціально для них спеціальний гатунок соціалізму — соціаль-ідіотів, урятував їх від налігача — для них, убогих духом і низьких розумом... вистарчить захоронки...

Придивившись уважніше до „соціаль-попутчиків” пп. Чикаленка—Ковальського, легко встановити, що більшість із них до перелічених гатунків віднести не можна. Доведеться гатунок цей — для клясифікації — встановити по їхніх прикметах.

Вони — хитрі, облесні, егоїстичні й одночасно — ледачі, мрійливі, дрібничкові, обмежені. Серед безлічі людських типів, виведених ув українській літературі, відповідників для них не знайти. Є, натомісць, їхні духові прототипи в літературі московській — ці „попутчики” уявляють із себе якусь чудернацьку покруч Молчалина-Манілова-Смердякова. І це не випадковість! Бо в основі своєї духової істоти українські соціалізанти на еміграції — це перекладені на блаженку українську мову, по словниках Терпилів з 1918 року, духові москалі. Гатунок воно гірші від москалів прирощених, як це здебільшого буває з мішанцями.

Інтелектуально — вони недорозвинені, національно — невиразні, організаційно — бездарні, матеріально-господарчо — безпорадні і тому соціально — непотрібні. Вони завжди мусять бути при комусь, хто б їх годував і тільки тому пішли вони на службу до УНР-івських офіційних соціалістів, яко їхні урядовці... Сьогодні, на еміграції вони — УНРеспубліканці, петлюрівці, демократи, в Україні окупованій Москвою — вони „безпартійні”, „специ”, а завтра — нехай пові якийсь новий ще ходовий вітер — будуть монархістами — українськими чи московськими, націоналістами, гетьманцями, „мало й общероссами” — залежно від вітру.

Це — або „соціаль-спекулянти”, що гандлюють усіми людськими святощами й чеснотами, своїх власних ніколи не мавши, або ж — „соціаль-приживалки”, що хлібодавцям своїм чухають на ніч п'яти й оповідають їм найновіші плютки. Це — завжди „неутральні”, „непередришенці”, що орієнтуються на кожну силу, що в даному моменті править, чи удає, що править, та яку силу вони кожної хвилини готові зрадити... Це ті, кого по законах старожитної Спарти, повинно нищити зправа й зліва...

Ненавидячи соціалізм типу марксівсько-демократичного — не робимо з того таємниці — поділяємо цілі й засоби до їх осягнення, які ставить суспільництво — соціалізм типу національного, як от суспільництво італійське та німецьке, чи французьке з під знаку „Вогненного Хреста”. Подібно, як там, поставили ми перед собою не нову для патріотів усіх часів ціль — Визволені Батьківщина, добро якої — найвищий закон — ось наша Ціль! І які б не повстали б перед нами перешкоди по дорозі до нашої Цілі, — не зупинимося.

Варфоломій Свтимович.

За що українські соціялісти страждали?

Коли українським соціялістам бракує аргументів, щоб довести свої права на провідну ролю в своєму суспільстві, то вилазять із тим, що-от, мовляв, вони, соціялісти — „приятелі бідного робочого люду”, „боролися за права”, „страждали за народ” — сиділи по тюрмах, відбували заслання і т. ін.

Так вони твердили, коли в р. 1917 лізли до Центральної Ради, Українського Військового Комітету, Українського Генерального Секретаріату.

Так само вони твердять і тепер, коли всіма і всякими засобами демократії, що зводяться до демагогії, пролазять до українських установ на еміграції.

В усіх випадках у першу чергу стараються закріпити за собою становиська платні, а щоб становиська ті зручніше боронити, — прихаються й на становиська гонорові, щоб заробити, мовляв, той „моральний капітал”, що дає право на участь у проводі.

Візьміть от-такого першого-ліпшого „товариша”, Левка Чикаленка — до яких тільки товариств, установ, рад, комітетів і т. ін. і т. ін. він не належить?!— Нема ні одного, а ні одної, де б він, удаючи з себе громадського діяча, не був би членом, чи навіть містоголовою (на голову звичайно вибирають... кого-іншого) і все це — „гонорово” та в порядкуві, мовляв, „громадської повинности”.

І все це — щоб виправдати своє добре оплачуване становисько референта (кандидата на міністра) преси й пропаганди при УНР.

Вічно от-такий „діяч” не має часу, вічно він „переобтяжений працею”. кожного дня він має „засідання-екстра” на вул. Дантишка, „збори” — на Ал. Єрусалимській, „нараду” — на Черняковській, „доклад” — на Рейтана, „зустріч” — на Варецькій, „реферат” на Служевській чи ще якусь іншу і завжди „пильну” роботу. — З випханою текою літає він по всій Варшаві і спізнившись на „засідання” на пів-години, за хвилин двадцять до кінця, похапцем з нього втікає, бо мусить не спізнитися, щоб... спізнитися на „збори”, де посидівши хвилин із пять та пошептавшись з ким-слід — мчить, щоб... спізнитися на „нараду” — такий зайнятий буває наш „діяч”, що й пообідати, сердега, як-слід не встигає, і не здивуйтеся, що походя закусує ковбаскою, йдучи, як були випадки, в похоронній процесії, заразом щось там „репрезентуючи!” — Зрештою, всюди він спізнюється й ніде й нічого не робить. Бо... зрештою, нічого й не вміє...

Так вони й усі інші „діячі” виглядають — галаслива нікчемність...

Але кожен із них в своєму формулярі має бо-дай два труси й тижневий арешт — „страждав за народ” — має право належати до проводу!

Наївні їм вірять і до всяких товариств, установ, рад, комітетів і т. ін... вибирають їх на свою голову.

Як же виглядає сторона фактична?

— До революції 1917 року українська соціяль-демократична робітничка партія була областною фракцією такої ж одноім'яної партії московської, чи по тодішній термінології — російської.

У. С. Д. Р. Партія мала мовну автономію — щось на взірць автономії... горобця в клітці, якому вільно до схочу по своєму, по-горобиному, пв'ірінькати й... скакати з жердки на жердку в межах клітки — автономічного програму, але по-за клітку... не дозволяє Маркс, на якого присягали. Словом, була українська соціяль-демократична партія експозитурою московських соціялістів ув Україні — була для них каналом, через який проникали й ширилися серед української людности й українською мовою соціялістичні пранці... Точнісінько було з українськими соціялістами перед революцією 1917 р. так, як після тієї революції є з „комуністичною партією большевиків України”, що „автономно” чхнути не сміє, а мусить попросити дозволу від московських Це-ка і Че-ка!

І, коли сиділи „українські соціалісти” по тюрмах та засланнях, то в цьому їхня заслуга не перед українським народом і його державністю, а перед московським соціалізмом, якому вони допомагали закорінюватися в Україні! Імя заслужі цій одне — зрада соціальним і національно-державним інтересам українського народу на українській землі! Це було окрадання свого народу з інтелектів, що пішли на службу інтернаціоналові в його московсько-комуністичному виданню, в якому права московських авторів-видавців до панування в Україні застережені... Українські демократичні соціалісти — це одні з тих, кого у візії пророчій з жахом передбачав Тарас Шевченко, коли писав, що:

„...Україну злії люде
„Присплять лукаві, і в огні
„Ії окраденую збудять...”

І ні один, рішучо ні один з українських соціалістів не сидів у московській тюрмі чи зазнав якої іншої кари за служення чистій українській визвольній ідеї — за українській сепаратизм од Москви!

Коли були українські Люде, що сиділи по московських тюрмах і на засланнях чи в інший спосіб терпіли за чисту українську визвольну ідею, як святої памяти Великі Небїжчики, Євген Чикаленко, Д-р Іван Липа й інші — українські Пани з великої букви, то **вони соціалістами не були...**

В нашу епоху, — в епоху Мусоліні, Пілсудського, Гітлера, признаватися до соціалізму — це найбільша ганьба наших днів! Це глум над памяттям тих, кого в Україні знищив соціалізм московський на спілку з „українським”.

С. Трушко.

Не спекулюйте на памяті мучиників.

Батько Грушевський, Чеховський, Петлюра — були соціалістами в кращому значенню слова, бо були вони насамперед **українськими** суспільниками, бо по своєму служили живій ідеї живої Української Нації.

Український соціаліст-революціонер від р. 1917, Батько Грушевський не був ес-деком — марксистом ніколи, а повіривши на слово москалям червоним, довів, що під поглядом політичним був він неправним ідеалістом-утопістом. — Реальний політик москалеві не повірить.

Славний церковний проповідник, В. Чехівський, — насамперед був глибоким християнином, отже, не міг бути безбожником — марксистом.

С. Петлюра, що в році 1917 формально і в істоті порвав із партією ес-деків, цим самим осудив своє попереднє соціалістичне приватництво. — Чому ви, дрібні душі, не пішли за його прикладом?

— Звільнившись С. Петлюра з мертвих пут марксівської доктрини, виказав він найкращі властивості-прикмети суспільника-націоналіста. Знаряддя Москви червоної, марксист-Шварцбард, убив не Петлюру-марксиста, (ес-дека) а в той час — Петлюру-Вождя Української нації, що от уже 15 літ поспіль спливає кровю в боротьбі з соціалізмом марксівсько-московським. Що до особи С. Петлюри, то звільнившись від впливів партійних, він остільки виріс політично, що навіть неприєднані його противники політичні, як українські монархісти-легітимісти, перед памятю його схиляють голови. Але це нікого не зобов'язує хилити голів перед „петлюривцями” — бо св. памяти С. Петлюра сам ніколи не був „петлюривцем”, як К. Маркс — „марксистом”.

— Щоб рівняти себе до ніх, треба... написати Історію України, як Батько Грушевський, проповідувати з церковної амбони на очах Че-Ка, як В. Чехівський, боротися з москалями збройно, як С. Петлюра — для ідеї Української Державної Нації ціле життя без відпочинку працювати й це життя за неї віддати, а... не словоблудити, на іменах Мучиників спекулюючи, як це роблять Чикаленки та інші соціаль-недоростки.

Барфоломій Євтимович.

„Словесність.“

В далекі передреволюційні часи, ще задовго перед тим, як доктор археології, член Ц. К. української партії соціал-демократів, п. Л. Чикаленко, був штабс-капітаном артилерії, такий собі „з малограмотних розторопний“ ефрейтор, повчаючи на „словесності“ про обов'язки саддата, розясняв підлеглим про зовнішніх та внутрішніх ворогів держави. До зовнішніх відніс усіх „турків та протчих японців“, а до внутрішніх — усіх соціалістів, жидів та студентів. Зробив це коротко, стисло й категорично.

Ефрейтор наш, по всіх прикметах був одним із тих передреволюційних „хахлів“, національна свідомість яких датується допіру від 1917 року; вони дуже неохоче йшли в „денщики“, а залюбки, натомиць, тягнулися до „учебної команди“ й підстаршинських „личок“ — з діда-прадіда були, бачте, мілітаристами й честолюбцями. Звичайно — несвідомий народ — Маркса не читали...

Карери великої ефрейтор наш не зробив і, треба гадати, далі від старшого унтер-офіцера не пішов. Скромний був чоловіча і про річі, на яких не розумівся, судити ніколи не брався. В політиці та громадському життю був немовлятком. Інша річ — усякі свої статuti — знав їх „на зубок“. А, найголовніше, — просто геніяльно їх синтезував! От, хоч-би й з тими внутрішніми ворогами — соціалістами! — Сам того не знаючи, спромігся підчас ізгадуваної „словесности“ встановити й предректи річі, які від року 1918 стали центральним місцем у сучасній світовій політиці. Під цим поглядом був наш ефрейтор предтечою... ІІ Duce Мусоліні! — От-того самісінького, зненавидженого в соціалістів усього світу „фашистяки“ і... теж, правдоподібно, з ефрейторів... — Мусоліні — не тільки-що брудною мітлюю вигнав з Італії до одного всіх соціалістів та іншу демократичну рвань, а от-уже кільканадцять літ поспіль, кожного дня й на кожному кроці доводить, що то за дрантивий „унутрішній“ ворог був для Італії соціалізм! Не вірите? — Порівняйте Італію до Мусоліні і з соціалістами і ту ж саму Італію з Мусоліні й без соціалістів! — Варто порівняти!

Другий, кого передрік наш землячок-ефрейтор, — це Führer Гітлер. Він — теж так ретельно взявся до своїх соціалістів, а по тому — й до жидів та до іншої демократії, що просто чудеса сталися! — Як перевів Гітлер у Німеччині протисоціалістичну та протижидівську дезінфекцію, так одразу всяку коросту, що Німеччину живцем пожирала, мов язиком злизало — і безробіття зникло, і фабрики на три зміни запрацювали, і Саара до Німеччини повернула, і трактат Версальський для Німеччини до гори ногами став — мобілізацію війська тепер переводить Führer, буде флоту морську й повітряну!

Нарешті, найближчий до нас приклад маємо в особі Великого Творця сучасної Польщі, Маршалка Пілсудського, що недавно помер, живим у серцях польських навіки zostавшись! Теж не жартував! Щоправда, соціалістів та жидів із Польщі виганяти не потребував, але на належне місце поставив їх добре! А що до партій та іншого „народовласть“, то до купи всіх зібравши, „зафайданцями“ в-вічі чорним по білому по-вік припечатав — знищив їх морально! Це, їх маючи на увазі, таку конституцію створив, що ні один тепер демагог соціалістичний а ні до Союму ні до Сенату не проскочить, а пройдуть туди люде не пустої фрази, а доконаного чину. — Не дурно Маршалкові Пілсудському ще за його живота Польща пам'ятники будувала!

Так було з „унутрішнім ворогом“ — соціалістами по державах більших. Менші — теж не відстають. — Болгарія, Угорщина, Австрія, Латвія, Еспанія, Фінляндія — своїх пасожитів соціалістичних, цих найгірших ворогів унутрішніх, коли в свій час не знищили, то наввипередки, кожна по своєму, нищать! — І знищать!

Питаєте, пане Л. Чикаленку про нас: „Хто вони такі й чого вони домагаються“ й самі пробуєте за нас на власні запити відповіді. Робите це з властивим „пролетарям усіх країв“ підступом, бо приписуєте нам вчинки й стремління, про які нам ніколи й не снилося.

Щоб не ширилося Ваше баламуцтво, яке в р. 1935 і без п'яти хвилин перед новою світовою заверухою, коли й українським куріням робота буде, є найгіршою протиукраїнською, отже, тільки про-московською **контр-революцією**, ми... самі за себе відповідь дамо.

По-перше — ми народ скромний і на міністеріяльні становиська не претендуємо.

Наразі — ми тільки скромні, але в політиці значно грамотніші, ніж з високости своєї соціалістичної зарозумілости уявляєте, — ефрейтори українського націоналізму — того творчого націоналізму, що ламає карки всякого роду демократизмам.

Ми, що до 3-го Делегатського Зїзду У. Ц. К. в стосунку до концепцій У. Н. Р. були льояльними опозиціонерами, стали тепер безоглядними й спрагненими перемоги революціонерами — в стосунку до всього того зла, яке концепцію У. Н. Р. обернуло на „бульон- підживку” для соціалістичних заразків.

Надаремно ви галасуєте, що опозиція стремить зруйнувати саму концепцію У. Н. Р., бо подобно, як національні революціонери в Італії, в Німеччині і т. д., — наші революціонери, зокрема й датовані від 1917 року, з політичних немовлят уже давно вирости на мужів і прекрасно відріжняють державність од тих, що її репрезентуючи та, будиши по словах С. Петлюри „гнилою колодою”, ідею тієї державности осмішують.

Слушно підрахували Ви, що нас, т. є. революціонерів, мало, але... не все рїшає число і, вірючи в свої сили, революцію ми почали, як віримо, що наш початок — це кінець ваш!

Пане Докторе Чикаленку! А що на Вашу думку гірше (чи ліпше) — звичайна пльотка, чи майстерна провокація? — На нашу думку пльотка — гірша, бо завжди є, коли не вогнем, то... димом од вогню: завжди містить у собі зерняток правди, провокація ж — це тільки хитро - скомбінована видимість — щось на взірць театральної бутафорії. В якості революціонерів, що на власній шкурі зазнали і пльоток і провокацій — при Вашій ласкавій участі також — де-що в питаннях цих орієнтуємося. Та все ж — для певности — питаємося спеціально у Вас, що, будиши при УНР за міністра пльотки й провокації, на цих річах розумієтеся фахово, обясніть нам — хто Ви за, один самі та до якої категорії віднести чутки, які ходять навколо Вашої особи і не без Вашої в ніх причини?

Так, наприклад, на Делегатському Зїзді УЦК в році 1928, щоб приподобатися делегатам, Ви представлялися їм, як штабс-капітан артилерії (очевидно, московської ще армії), на останній же сесії Ради Т-ва У.Ц.К. в р. 1935 запевняли, що від юних літ інвалідом чи калікою будиши, у війську не служили зовсім. — На нашу думку в цих двох суперечних версіях про Вашу особу, що обидві од Вас же самого походять, щось... непевне заходить, і... щож тоді певне й про Вас самого судити — чи правду Ви сказали в р. 1928 і збрехали в р. 1935, чи — навпаки? І, чи на-загал умієте Ви говорити правду? Ваші власні версії про Вас же самого останнє виключають. Цим самим відпадає питання про пльотку, яка містить у собі дещо правди. Отже, лишається прийняти, що ходило Вам про провокацію, т. є. про брехню — ходило про те, щоб обдурити Ваших слухачів. Але... чи ж можна брехати, маючи таку куцу память, як Ваша? — Не варто й пробувати!

Що до Вашого докторату, то теж недвозначні непевності заходять, бо злязичники з Ваших — такі приятелів запевнюють, що промоцію на доктора археології Ви мали в'одночас із теж-„доктором” медицини, п. Шкуратом, який теж ...не заперече, коли його титулуєте...

Зрештою, громадянство остаточно не знає, як Вас найкраще величати — доктором артилерії, штабс-капітаном археології, чи просто... соціаль-ідіотом, як Вас затитулував у „Вістнику” д-р Дм. Донцов?

В. П.

Примітка Редакції:

— П. Л. Чикаленко, перебраний в уніформу молодшого старшини артилерії, в складі делегації УНР. в липні—серпні 1920 р.

їздив до правительства „Юга Росії” (генерала Врангеля) перетракувати про федерацію УНР з Біло-Московщиною. Очевидно, що цю „маскараду з переодяганням” і вважав п. Чикаленко за свою службу в українській армії. В цьому разі, опріч провокації недійшлого конфедеранта, маємо ще й факт профанації української армії, мундур якої вбрав на себе соціаліст. — Редакція.

Про військову рангу Пані Олени Телігової.

В числі 3-му „Політичного Інформаційного бюлетеню” (ст. 21, 7-й рядок знизу і далі) п. Л. Чикаленко питає: „Цікаво знати, наприклад, яку військову рангу має от хоч-би „українська поетка, Олена Телігова” (знаки наведення Л. Чикаленкові. Ред.), як її атестує роздавана 1-го вересня 1934 р. виборча листа „опозиційної групи”, закликаючи її вибирати до Управи Варшавського Відділу УЦК”.

На це запитання в березневій книжці „Вістника” за біжучий рік сама Пані Олена Телігова дає таку „Відповідь”:

О, так, я знаю, нам не до лица,
З мечем в руці і з блискавками гніву,
Військовим кроком, з поглядом ловця,
Іти завзято крізь вогонь і зливу.

Ми-ж ваша пристань — тиха і ясна,

Де кораблями — ваші збиті крила.

Не Лев, а Діва — наш відвічний знак.

Не гнів, а ніжність — наша вічна сила...

Та ледве з ваших ослабілих рук
Сповзає зброя ворогам під ноги,
Спиває ніжність легендарний крук

— Жорстокий демон бою й перемоги.

І рвуться пальці — довгі і стрункі,

Роздерти звички, як старі котари,

Щоб взяти зброю з вашої руки,

І вдарить твердо — там, де треба вдарить.

Та тільки меч, блискучий і дзвінкий,

Відчує знову ваш рішучий дотик, —

Нам час розгорне звиклі сторінки:

Любов і пристрасть... Ніжність і турботи.

З цієї „Відповіді” бачимо, що вислужила Пані Олена Телігова найвищу та найпочеснішу військову рангу-стать, яка тільки може бути! Рожденна з Печаттю Духа на чолі, належить вона до Будителів Духа військовости серед нашого затуманеного демократичною брехнею суспільства. — Будить до чину того Духа, якого всякі ес-деки та інші большевизани так завзято й з ідіотицькою впертістю від р. 1917 стараються загасити!

Пані Олена Телігова — військовик з народження — Духом своїм знає, що честь і волю нації — її державність — здобувається не на демократичних ліцитаціях, не за ціну куплі-продажу, не засобами демагогічних обіцянок, а волею гордого Духа, силою тяжкого меча, власною гарячою кровю та тією великою Любовю, що віддаючи життя, перемагає смерть.

Пані — з великої букви — Олена Телігова, — це Пані, яких у нас так мало! Вона не вампа-малпа, поетка „підкилимних” віршів, а Українська Пані однієї духової раси, що й княгиня Ольга Свята в часах старожитних, що Леся Українка в часах наших.

В царстві Духа Пані Олена Телігова — більший муж і більший військовик, а ніж ті духові гермафродити, що часами найвищі військові ранги маючи, скачуть у демократичну гречку не лише через властивий тим калікам потяг до розпусти, але — враховуючи конюнктуру — і... для заробітку.

В той час, коли ті виродки — це істоти органічно - безплідні,

то Пані Олена Телігова — творить слово, з якого повстає Чин!

В своїх поезіях вогнем натхнених, як меч варяжський гострих та блискучих — Пані Олена Телігова — більший муж і більший військовик, а ніж фаланги тих мундура й рангоносних лядскнехтів, що свою зброю продали за сумнівну валюту узнання їх за демократів та за реальні... срібляники.

Генераліссімус Духа! — Ось яку рангу має — з великої букви Пані — Олена Телігова.

Сергій Євтимович.

I Тараса Шевченка пошили в соціялісти.

„Як би ви вчилися так, як треба,

„То й мудрість би була б своя,

„А то — залізете на небо:

„І ми — не ми і я — не я...

„І все те бачив і все знаю:

„Немає ні пекла, а ні раю,

„Немає й Бога тільки я

„Та кучий німець узловатий.

(„До живих і мертвих...)

— так дорікає Т. Шевченко в „Посланні” „До мертвих, живих і ненароджених земляків”, що чваняться - виказуються не своєю, а позицією мудрості. Цей вічний, бо скерований і до ще - ненароджених, докир — стосується до тих зарозумілих, що Матір свою, Націю Українську, хочуть просвіщати чужими „сучасними огнями” — стараються накинути народові своєму чужий і шкідливий для нього світогляд.

Тарас Шевченко виразно вказує, де є джерело своєї мудрости-правди:

„В своїй хаті — своя правда

„І сила і воля... („Посланні”), т. е. в рідній традиції, а не під інтернаціональним дахом демократичного соціалізму.

Тарас Шевченко, втілений Геній-Дух нашої Нації, соціялістом у розумінню наших ес-деків, людей з юрби, ніколи не був — не міг бути соціялістом цей „один козак із мільонів свинопасів”, який прагне-сподівається, що:

„Може, зйдуть і виростуть

„Ножі обоюдні,

„Розпанахають погане,

„Гниле серце, трудне

„І вицвілять сукровату

„І наллють живої

„Козацької тії крові,

„Чистої, святої —

(Чигирин)

— всебічне відродження свого сучасного йому народу - суспільства бачить у його традиційному увійськовленню, а для визволення з неволи знає один тільки спосіб:

„І вражою злою кровю волю окропите! (Заповіт)

Та обставина, що окреслення „справжній соціяліст” уживає Т. Шевченко для означення людини, що її вважав за найкращу, як „божественного” Карла Брюлова, аж ніяк не свідчить про „соціялістичність” самого Т. Шевченка в сучасному розумінню інтернаціонального соціяль-демократизму хоч би вже тому, що перший робітничий інтернаціонал зорганізований був у р. р. 1864 — 66, т. е. через яких 3 — 5 літ по Шевченковій смерті.

В окресленню „справжній соціяліст”, є вказівка на те, що вже в часи Тарасові були й не-справжні, і цими не-справжніми в очах Шевченка, вогненного націоналіста, могли бути тільки ті, що визнавали „німця узловатого” — визнавали інтернаціоналізм.

Давно стверджено, що з бігом часу міняється і зміст і значення слів, як змінюється суття об'єктів, означених тим чи іншим словом; знаємо також випадки свідомої підтасовки в словах їхнього змісту, як

це, наприклад, роблять соціалістичні інтерпретатори й коментатори Шевченка.

Так, наприклад, слово „ідіот”, у своєму первістному значенню служило для окреслення явищ і людей, що мали відмінну від інших, характерну тільки для них основність, їм тільки властиву первообразність... В наші дні словом „ідіот” означають людину з надмірно-обмеженими розумовими здібностями, нездатну розумно судити про явища та річі найпростіші — в наші дні найбільший український публіцист із європейським ім'ям, д-р Дм. Донцов, слово „ідіот” в його сучасному значенні прикладає для стислішого окреслення наших... соціалістів.

Зрештою, не ідіотам „в мережаній ліврей” („Юродивий”) соціалізму інтерпретувати - тлумачити Т. Шевченка!

Знаємо, що бувши Т. Шевченко Вождем, не міг він і ніколи не належав до юрби „свинопасів”, яких ув Україні бачив мільони, яких зневажав якраз за те, що були „свинопасами”, духовна порода яких не перевелася ще й донині — нині вони пішли в ес-деки.

Так, знаємо „Кобзаря” Т. Шевченка майже всього на память, цитуємо з нього, любимо й поважаємо, а головне — знаємо й за що його любимо! — Любимо за кожне Його Слово, що Він сказав, як ненавидимо тих із вас, що кожне Тарасове Велике Слово словоблудієм своїм до непізнання спотворюєте — навипередки з Вашими „товаришами з „Держвидату”. — Любимо Тараса Шевченка за те, що вчив, як треба любити Україну — не лише сучасну, а й минулу та майбутню — Вічну! Любити не якусь її частину - партію, панську чи мужицьку, а всю! Любити такою, якою вона є в даному часі, в даній постаті та ненавидіти її ворогів, хто б вони не були та як би не називалися — любити, як Він:

„Я так її, я так люблю

„Мою Україну убогу

„Що прокляну самого Бога

„За неї душу положу — до самозабуття!

До Тараса Шевченка, Генія - Духа України, треба підходити, розуміти й любити — духовно, а не по букві, кожне його слово спроектувавши в майбутнє. Коли Тарас Шевченко ганьбив - проклинав тиранів-царів, то це не значить, що він, який промовляє у віки, говорить „до ще-ненароджених”, — це не значить, що він міг би зробити виняток і не проклясти тиранів демократичних, надто знаючи, що нема тиранії гіршої від плебейської, що нема тиранії кривавішої від соціалістичної! Бо поет Тарасової міри був ще й Пророком - ясновидом і говорив не лише про давно - минуле чи Йому сучасне, а бачив і майбутнє, що мало ще прийти! Він вічний!

І тому знаємо, що коли згадував Тарас Шевченко „праведних гетьманів” („Гайдамаки”), коли кликав, щоб повернули в Україну, то кличучи їх, — кликав він те преславне й горде минуле України, якого зазнала вона „Ще за Гетьманщини святої” („Титарівна”).

„Рабами”, „підніжками”, „грязю“ й „сміттям” („Послання”) називав тих панів українських — від Брюховецького до Винниченка, що самі йшли й народ свій тягнули-намовляли служити чужим богам не милував - карав їх навіть тоді, коли то були, на-загал, любі йому гетьмани.

Певні ми, що й у наші дні він, який не вмів криводушити, не вмів гнутися й мовчати й по-над усе підносив „правду-мсту” (Осії, гл. XIV) — певні ми, що не зробив би він винятку ні для „товаришів”, які тягнуть-намовляють під якийсь черговий інтернаціонал, ні для яких інших панів, що ще кудись тягнуть — хоч би носили вони наймодніші та найдемократичніші сучасні титули. — Певні ми, що до титулу їхнього додав би він належний епітет.

Правильно назвати — правильно зрозуміти...

Доведеться ще раз повторити наше твердження, що нема самих у собі паскудних, гидких, лихих — „блатних” слів”, а є тільки паскудні, гидкі, лихі — „блатні” — люде, явища та вчинки, для означення яких служать ні в чому неповинні символи-слова.

Слово — це матеріал, з якого будуюмо і, як такий, мусить відповідати своєму призначенню — мусить точно віддавати поняття, яке означає. Як не можна храмів будувати з кізяка, так само не будують з мармурів, гранітів, паліандрів... свинюшників.

І, коли вже вчитися в кого писати, то за взірець неперевищеної для кожного українця може послужити безсмертний „Кобзарь”. А яких тільки слів не уживає Т. Шевченко, щоб словом своїм, немов розпеченим залізом, натаврувати негідних! І не кого-небудь, а так-таки земляків „в Україні і по-за Україною суших”. І не тільки панів-гетьманів, а ще більше й відповідно до суспільної, мовляв, ранги, і всяку „демократію”.

І, їй же богу, добре таки знати на память Тарасового „Кобзаря” — при кожній нагоді й на всі випадки життя є звідки зачитувати.

А все ж — поклін низенький і велике спасибі д-ру Дм. Донцову, що зібрав до купи всі вирази Тарасові, якими він таврує „мертвих і живих і ненароджених”, з яких де-які наведемо.

В розвідці: „Козак із мільона свинопасів” („Вістник” за травень 1935 р. ст. 369) д-р Дм. Донцов подає: „Неслушно закидали йому „мужиколубство”. Їм виразно розрізняв дві касті — „лицарів” (козаків) і „свинопасів”. Для останніх мав багато синонімів: „підлії раби”, „підніжки”, „лякеї” (Юродивий), „холодні”, „мужицькі душі” (Княжна), „ягнята” (не в євангельському змісті), або збірне імя — „овеча натура” (Холодний яр), „капуста головата” (Хиба самому написати). — Не виключено, що коли б побачив зблизька сучасну нашу, так звану, демократію, то назвав би її jakimсь „головатим безголовам”, а щоб відрізнити її від „байстрюків Єкатерины” міг би, не помилившись, назвати її „байстрюками Маркса”.

— Хто не хоче чути під своєю адресою „блатних” виразів, — хай сам не буде „блатним”.

Зрештою, як твердить О. Уайльд, „коли критики розходяться в оцінці якого-будь утвору, — автор його може бути певним, що увір той — і новий і цікавий”, хоч слова все будуть старі, додамо ми.

Що до мене особисто, то вірш, якого авторство приписують міні — міні рішучо не подобається, й коли матиму час, то на ту саму тему напишу по своєму.

Варфоломій Євтимович.

Звідки походить соціалістичне „гетьманоборство.”

1-го вересня 1934 р. на інформаційних зборах Варшавського відділу УЦК. п. Л. Чикаленко спромігся голосно заявити, що він ненавидить саме слово „гетьман” і все, що з ним звязане. Це й „роздрочило” п. полк. Євтимовича висловити (в ч. 4-му „Передвиборчого бюлетеню”) погляд опозиції на інститут гетьманату, цей витвір українського державницького генія.

Викидаючи з українського політичного словництва слово „гетьман”, цим самим викреслюють його соціалісти з нашої історії та з національної традиції, з якими слово це органічно звязане. — Во-істину, велика їхня ненависть, коли доходить до самоzapereчення!

До такого „гетьманоборства” взялися соціалісти не спроста — в цей спосіб вони виконують „соц.-замовлення”. Вони — хоч дурні, так хитрі, — знають, що найславніші сторінки української історії припадають як-раз на гетьманський її період, що память саме про гетьман-

ський період найкраще збереглася, що з нею в парі йдуть національні гордості українського народу за цей героїчний період його історії, що викресливши-зганьбивши саме гетьманський період історії, створюють на його місці історичну порожнечу, через яку трудніше буде поколінням сучасним і прийдешнім навязати порвану нитку традиції з найдальшим від нас у часі другим (в стосунку до цілої історії — з першим) блискучим періодом нашої історії, з періодом княжим.

Соціалісти знають, що щоб опанувати людську масу, то треба спершу розкласти її морально, т. є. вбити в ній почуття історичної спільності й переємності, одідиленої по батьках традиції, знищити родину, релігію, підмінити світогляд — треба, однявши-знищивши-сплюгавивши всі ті цінності, що в сумі роблять із людської маси свідому свого походження й призначення націю, — масу ту спролетаризувати. А тоді — обезличену й обезволону людську отару, позбавлену історичної пам'яті й традиції, позбавлену свідомости національного обов'язку й місії, вихолощену морально й обідрану матеріально, словом, деградовану до степеня політичного — байстрюка — запрягти в неволю того внука — вола! Байстрюк, що не знає свого батька, не шанує він а ні його, а ні своєї матері, яка не дала йому змоги — права пізнати того батька й носити його ім'я. А не шануючи й не люблячи батьків, не може він бути і патріотом. А власне до цього й змагається соціалізм, коли твердить, що „пролетарій не має батьківщини” — проповідує національно-політичний бастардизм (т. є. байстрюцтво).

Підхід соціалістів до мас відомий — це обіцянки. То не дурно ще й сьогодні бідкаються наші соціаль-ідіоти (Див. „Політичний інформаційний бюлетень ч. 3, ст. 22), що не спромоглися вони переліцитувати в обіцянках своїх московських „товаришів” - одновірців, мовляв, „а може, краще було б зробити так, як зробили комуністи московські і, яко мога швидче віддати (ту) землю селянам”, очевидно, щоб потім ув ім'я Маркса, загнати „визволених” селян до „колгоспів”, а самім... стати комісарами над ними...

При зворушливому змаганню до одної цілі — до демократичного соціалізму та при однакових засобах до її осягнення — демагогії, в єдиному тільки пункті розходяться наші соціалісти з московськими комуністами, а саме — чому... не вони зверху?! І звідси їхнє мелянхолійне: „А, може?”, в якому міститься вся їхня політична мудрість. — Вони й досі вагаються й до цього часу не здають собі справи, як вони мали чинити в рр. 1917 — 1919.

І при такому ваганню ще й нині претендують на провід!

Д. О.

Про військовиків.

В ч. 2-му „Політичного Інформаційного бюлетеню”, (на ст. 18, знизу рядок 2-ий і далі) п. Л. Чикаленко розважає: „Чи „військовики” це люде якогось певного фаху, що їм автор протиставляє „урядовців”, чи це люде якогось певного політичного світогляду, що їм автор протиставляє „ес-деків”, так зі статті (мова йде про передовицю в ч. 1-му „Передвиборчого бюлетеню” опозиційної групи) довідатися й не можна”.

Розважання ці п. Л. Чикаленкові можна поставити нарівні хиба з тими запитаннями, що їх у свій час ставили Христові жиди-фарисеї. (Фарисеї складали таку жидівську, сказати б по-сучасному, партію) — Яку б відповідь на фарисейське запитання не дати, то в кожній знайде фарисей тяжку „ересь”, незгідну з „талмудом”. — Не дурно ж слово „фарисей” стало синонімом нещирости й підступу.

(Зовнішня схожість у наведеному прикладі збільшується ще й тим, що сучасні українські фарисеї, приналежні до ес-деків, свій родовід духовний виводять від батька всіх минулих і сучасних політичних фарисеїв, Маркса, й чинять по приписах його „талмуду”, чи, як

бачимо, схожість ця, з огляду на жидівське походження Марксове, має органічне підложе в психіці всіх жидів і жидолюбців).

Фарисеям усіх часів і незалежно від пашпорту, яким вони виказуються, ходить не про істину, що може свідчити не на їхню користь, а єдине про потрібну їм видимість незгоди з їхнім „талмудом” (програмою), за яку б „єретика” (кожного їхнього противника — опозиціонера) можна було б прилюдно і без суду („в припадке революційоннава гнева” побити камінням, чи, розігравши комедію суду — розіпяти (поставити „пад стенку”, виключити з громади, оклеветати). О, фарисеї — народ жорстокий і в карі-помсті винахідливий! — Во істину є вони „кодло єхиднине”, як назвав їх Христос. І єдине щастя, що... не дав Бог нашим фарисеям-соціялістам... рогів...

Не рівняючи себе до Христа, відповідь на запитання, які нам ставить реб-Лейба Чикалзон, ми все ж дамо. Дамо її для того, щоб зрозуміли нас ті, кого він хоче повернути на свій „талмуд”. От-тож, ще раз стверджуємо, що звиш 90% нашої еміграції належить до військовиків, а десь біля 10% — це єс-деки й урядовці по установах УНР. на еміграції. Беручи стисліше — до більшості (90%) належать вояки нашої армії та, як про це в бюлетенях опозиції не раз підкреслювалося, ті з не-вояків, що шанують і розуміють наше вояцтво, отже, не будши вояками з фаху чи з обовязку, по світогляду своєю являються військовиками, т. є. мілітаристами.

В проурядовій меншості (10%) основне ядро — буквально кілько одиниць — складає правляча в УНР. група єс-деків (УНР-івський відламок У.С.Д.Р.П. — партія від партії), а решту до 10% — їхні „специ”-прихильники, яких для більшої „приятності” приділено на становиська платних урядовців по УНРівських установах на еміграції чи то в інший спосіб (протекція, дрібні „допомоги”) узалежнено від єс-деків. Ці єс-децькі попихачі-підголки, народ господарчо-безпорядний, власного обличчя не мають, викривляють його на приказ хлібодавців і служать тому, хто їм у даний момент платить.

Маємо таким чином велику масу еміграції, що складається з військовиків (звиш 90%) і горстку (до 10%) єс-деків з їхньою челяддю, що скориставши з аполітичності військовиків у перших роках еміграції, захопила у свої руки „командні висоти”, з яких — на те ж вона називає себе „демократичним проводом” і оперує з „правом переємності” — уступати не хоче.

В істоті своїй ця правляча в УНР. група давно вже з еміграції політичної обернулася на еміграцію... заробкову. Вона заробляє і дуже не зле на своєму „праві репрезентації”. Це своє право вона зробила своїм фахом і добровільно права цього не уступить. Бо... з чого б тоді вона жила? Заробляти у властивому розумінню цього слова? — І не вміє і не хоче! — Воліє... „репрезентувати”, бо це не вимагає від неї а ні знання, а ні уміння, а ні зусиль! До всього ж, на день біжучий, вона занадто заросла салом, погузула в дрібних інтригах-інтересах своєї побутовщини, загралася в преферанс-бриджа — політично зледащіла. Остаточо — своє „право репрезентувати” вона охоче, за відповідно високу винагороду скапіталізувала б, як це зробив у р. 1919 В. Винниченко, діставши за уступлення зі становиська Голови Директорії 10.000.000 царських рублів!

Оцінити дійсну вартість цієї „невеличкої, але чесної компанії” найкраще можна словами самого таки премудрого реб-Лейби Чикалзона („Політ. інф. бюл. ч. 1, ст. 5, 6-й рядок знизу і далі): „Характерною рисою всіх тираній є те, що вони ніколи добровільно не здають народові своєї влади і, щоб їх позбутися, народ завжди мусів братися за зброю” — знехотя сказав правду — про себе і своїх.

В основі всіх противенств, які заходять між безправною більшістю (90%) військової еміграції і меншістю (10%) її непрошених соціялістичних „репрезентантів” лежить безумовно ріжниця в світоглядах.

У наших військовиків панує світогляд той самий, що його мають військовики в інших народів — це світогляд військовиків — італійських фашистів, військовиків — польських легіоністів, військовиків —

німецьких штурмовиків, військовиків — французських з під знаку „Вогненного Хреста” і т. д. — світогляд революційно-націоналістичний, той що наказує підносити зброю на тиранів. Джерело ж цього світогляду — в національній традиції.

Світогляд визнає науку Марксової — теж відомий. У практиці проявив себе на просторах близького серцю всіх ес-деків ССРСР, в Угорщині за панування Беля-Куни, зараз практикує в Гишпанії, позначився у Мексиці, був чинним у Австрії, не без успіху подвизається у Франції — всюди, де соціалістична демократія допалася до влади — хора на садизм влади — виявляє вона найогидніші зразки тиранії.

Світогляди, військовий і соціалістичний, як бачимо, взаємно один одного виключають.

Кого ми вважаємо за вояка, виразно окреслив у ч. 2-му „Передвиборчого бюлетеню” з 1934 р. п. Мороз-Ремболович. Зробив це так ретельно й докладно, що навіть мундур, ранга й становисько не введуть у заблуд що до дійсної істоти особи, яка під ними криється. Методику ж і тактику поступовання наших соціалістичних „репрезентантів” на 3-му Делегатському Зізді української політичної еміграції в р. 1934-му генерал Вовк голосно назвав **шахрайством**, а генерал Базильський — **свинством**. Таким чином маємо виразне протиставлення: Військовики — це національна традиція і ес-деки — це шахрайство і свинство.

На таку дефініцію „репрезентанти” мовчать і досі... Погодилися...

Дм. Дідченко-Задунайський.

Про „сміття в хаті.”

Свої дитячі літа, поки не приділили мене батьки до школи, провів я на українському селі, на Київщині. Мій звязок із селом не поривався і по тому, бо ж на Різдвяні, Великодні й літні вакації приїздив я до батьків на село. Не поривався цей звязок і тоді, коли я пішов на війну. Більш того, завдяки війні в р. р. 1914—1917 пізнав я наше село на Галицькому Поділлі, Покутті, Розточчу та Підгіррю, а в р. 1919 — мав нагоду придивитися до села подільського й волинського на Великий Україні.

Наша родина жила спільними інтересами своїх співсельчан, і звідси — близька знайомість із побутом української селянської людности в найінтимніших того побуту сторонах. За цей період свого спільного з селом життя збогатив я свій лексикон безліччю українських приказок, прислів'їв, дотепів і т. ін. Річ характерна, що ні разу не довелося мені почути на українському селі приказки на тему: „не виносити сміття з хати”.

Вперше почув я цю приказку в школі і, натурально, в мові московській і в тому значенню, що не годиться, мовляв, робити відомим усього того негарного, що сталося в тіснішому гурті близьких між собою людей, по за тим гуртом. Пізніше довелося не раз почути цю приказку і в українському перекладі, але тільки серед інтелігенції чи півінтелігенції і ніколи від людини сільської.

Найчастіше ж доводиться почути цю сумнівної вартости „мораль” на еміграції в усіх тих випадках, коли розходиться про якесь паскудство, що сталося між еміграцією та яке не бажано виносити по за її межі, щоб не зазнати зайвого сорому і надто, коли якогось паскудства допуститься т. зв. особа!

Раніше над цією приказкою я не задумувався — мабуть тому, що рідко коли доводилося мати з нею до діла — люде не робили чогось такого, чого треба було б соромитися. Тепер же, коли чути її доводиться на кожному кроці, — гірш того, — доводиться чути про практичне застосування скритої в ній „моралі”, вона починає трівожити — звідки ж вона в нас узялася?

Завдав собі праці й сумлінно перешукав „Українські приказки й прислів'я М. Номиса”, переглянув словника Уманця й Спілки й словни-

ка Грінченка і ніде в цих багатючих джерелах (у одного М. Номиса подано звиш 20.000 приказок!) нічого навіть подібного до цієї приказки не знайшов. Тоді почав шукати шляхом зіставлень і міркувань.

Коли пригадати чепурну українську хату, з чисто - підмазаною долівкою, завітчаними та вишиваними рушниками, позавішуваними образами, помальованими в квіти коминами, часто з мережаними сволоками, лутками й одвірками, то ніяк не вяжеться сміття з нашою чистою та чепурною хатою! Ця чистота й чепурність вимагають, щоб сміття підмести й винести на смітник. До того ще й змушують елементарні вимоги гігієни... Ні, в українській хаті не може бути сміття!

По асоціації ідей поруч із українською чепурною, вибіленою знадвору й зсерединою нашою хатою представляється брудна й неметена московська „ізба“. Всякий „сор“ являється у ній річчю невідомою. Того „сору“-сміття ніколи ніхто не підмітає і не виносить на смітник, коли ж набирається його аж надто — просто палять його в печі. — Отже, тільки в московській „ізбе“ могла зродитися така антигігієнічна приказка.

Таким чином, узявши під увагу власний досвід, поважні писані джерела й наведені зіставлення та міркування, встановлюємо походження цієї приказки — воно питомо московське.

А коли це так, то тоді чинити в думку науки цієї чужої нам приказки, — це значить несвідомо віддавати данину небезпечному москвофільству! В наших умовах — це річ жадлива. Це означає вже свідоме нехтування елементарними вимогами гігієни в царині нашої громадської моральності, накопичування уже в нашій „хаті“ всілякого морального „сміття“, що своїми випарами затроює повітря й викликає всілякі захворювання. Слухаючи науки, яка міститься в цій аморальній приказці, ризикуємо, подібно, як москалі, завести в „нашій хаті“ задушливі „одори“, по яких можна поночі й здалека впізнати москаля, бо, мовляв, бе від нього „русской дух“, з тією ріжницею, що той зігнилий „сопух“ знаменує гнилизну моральну.

— „Чиряки“, які рекомендує розтинати п. Віктор Андрієвський (Див. „За незалежність“ ч. 10—11 за 1935 р.) — це вже лиховістний наслідок антисанітарних умов, які ми завели в „нашій хаті“, т. є — в нашому суспільстві, через наше москвофільство, і свідчить про загальне затруєння нашого суспільного організму хворобою, яку загнано до середини.

В свій час питання це порушив був на сторінках „Українського Інваліда“ (ч. за 1930 р.) в статті „Pro domo sua“, П. Євтимович і пропонував профілактику в формі „моральної шибениці“, але один той голос так і лишився „гласом вопіючого в пустині“.

Та, очевидно, що „чиряки“ аж надто вже почали докучати, коли про них починають говорити в ріжних місцях і ріжні люди.

Отже, коли ця хвороба з чисто - місцевої стала органічною та розрослася до такого степеня, що загрожує гангреною, то жадні словесні „масажі“ чи „припарки“, як усякі витинання „чиряків“ — не поможуть. Потрібне загальне лікування всього організму в цілях знищення заразків та як-найбільшої „зміни матерії“. Цілком об'єктивні грізні ознаки хвороби вимагають до всього удатися до негайних засобів хірургічних і то до таких складних, як... „трепанация“, як рівно конечною буде „ампутация“ деяких „кінцівок“ і по всьому — конечноність наказує звільнити „хорих“ на довгий, а де-кого з них то й на доживотній „урльоп“ для „кліматичного“ лікування.

В кожному ж окремому випадку, в інтересах суспільної гігієни, треба докладно вивонити „санітарного листа“ — назвати „хорого“ на прізвище, а „хворобу“ на імення.

* * *

„Іжденут і рекут всяк зол глагол
на ви лжуще...“ З заповідів блаженства.

Але... Во ім'я суспільної гігієни...

1. У випадку з дефравдацією громадського гроша, якої допустився колишній референт культурно - освітніх справ Головної Управи У. Ц.

К., Краснопільський, не зважаючи на категоричну, авторитетну й обов'язкову постанову 3-го Делегатського З'їзду з р. 1934, винуватця не потягнуто до відповідальності й донині.

Подібно ж, не потягнуто до відповідальності й інших дефравдантів — Соломка, який замешкує у Люблині й Проценка, який замешкує в Перемишлю.

2. Колишній юнак кінно - вючної чети Кам'янецької Спільної Юнацької Школи, Петро Холодний (син) в листопаді 1920 року, будучи висланий з кулеметом до арєргардової застави, зі становиська свого здезертував за Збруч. Це не заважає йому нині самозванно іменуватися хорунжим, займати становисько голови в студентській корпорації „Запоріжжя” й уряджувати... Свято Крутів — дезертир чествує пам'ять тих героїв, що згинули, але не втекли!

3. На 3-му Делегатському З'їзді еміграції в 1934 р. по урядовому списку кандидатів до Головної Управи У. Ц. К. пройшов, як доктор, сотник і військовий лікар, п. Петро Шкурат.

29-го червня 1935 р. на річних загальних зборах „Т-ва батьків української дитини й прихильників української школи ім. Лесі Українки в Варшаві” прилюдно встановлено, що й не доктор, і не сотник, і не військовий лікар, в чому п. Шкурат прилюдно й признався.

Не зважаючи на встановлений факт самозванства, т. є **факт, делікатно кажучи, надужиття громадського довір'я**, надалі перебуває в складі Головної Управи УЦК. на відповідальному становиську референта справ культурно - освітніх.

4. Близько двох тисяч золотих капіталу „Міжорганізаційного Комітету по увіковіченню пам'яті С. Петлюри”, позичило Правління Української Спілки Воєнних Інвалідів” у р. 1926. Гроші ті, які офірне громадянство склало на виразно - визначену ціль, Правління Спілки видало на цілі громадянству невідомі й донині тих грошей не повернуло.

5. У році 1925 генерал Шандрук під адресою кол. к-ра групи Калішського табору інтернованих, генерала Загородського, зробив був той тяжкий закид, що генерал Загородський утотожнював майно таборової інтендантури з власною кишенею і за кошт інтернованого вояцтва. За ці господарчі надужиття в р. 1924 був усунений наказом Воєнного М-ра зі становиськ к-ра групи й к-ра 2-ої стрілецької Волинської дивізії.

На меморандум у цій справі колегії генералів до Воєнного Міністра, ген. Сальського, щоб установити чи то провину генерала Загородського чи клеветництво генерала Шандрука — в даному випадку одно з двох могло бути — генерал Сальський у присутності колегії генералів генералові Загородському освідчив, що генерал Шандрук свої закиди під адресою ген. Загородського може довести документально. Контраргументації на це резолютивне освідчення Воєнного М-ра, ген. Сальського, генерал Загородський не дав.

Не зважаючи на повищі незбиті факти, генерал Загородський знову іменується к-ром 2-ої стр. Волинської дивізії, очолює Правління Спілки Українських Воєнних Інвалідів, а в році 1934, на 3-му Делегатському З'їзді української політичної еміграції по урядовому списку кандидатів, отже, за згодою і попертям генерала Сальського, пройшов генерал Загородський у члени Головної Управи У. Ц. К.

Про дальші випадки „сміття в хаті” подамо в числі наступному.

А. М.

Демократія у війську.

На початках творення української збройної сили в 1917 році, відтрутивши від справи першого ініціатора її, св. п. М. Ів. Міхновського, зайнялися нею випадково-обрані на 1-му Всеукраїнському Військовому Зїзді особи, які склали „Український Військовий Генеральний Комітет.”

Добрі українські патріоти й дуже симпатичні люде, переважно старшини воєнного часу чи й зовсім не-старшини, члени У. В. Г. К-ту дуже мало або й зовсім не знали основних засад військовости, не розуміли належно твердих її вимог, найменшого поняття не мали про організацію. Це накреслило шляхи, якими пішов до цілі У. В. Г. К-т — він одразу вніс ув організацію війська елементи експериментально-імпровізаційні.

В більшості члени У. В. Г. К-ту вважали себе за демократів і належали до т. зв. соціаліст.-революціонерів і, де-що менше, до т. зв. соціал-демократів. Поміркованіші й розважніші з них намагалися підпорядкувати військовість вимогам своєї соціалістичної доктрини і цим самим зробити військо зряддям своєї партії, щоб при його допомозі захопити в Україні державну владу. На цьому тлі одразу ж позначилася конкуренція за впливи між ес-ерами та ес-деками. По-за тим були між ними й такі засліплені фанатики демократії, що вірючи в спасенність та „вселюдськість” соціалістичної науки, потребу для України мати власне регулярне військо зовсім одкидали. Всі спірні міжнародні питання ці прекраснодушні й наївні до смішного мрійники гадали розв'язати в спосіб „братерського порозуміння демократій”.

В часи У. В. Г. К-ту й зродилася трьохчленна формула, яка мала визначати характер майбутнього українського війська. По формулі тій армія українська мусіла бути **демократична, аполітична й національна**. Осягти здійснення цієї „формули” гадалося через відповідний добір старшинських кадрів — по змозі соціалістичних і доконче демократичних та через відповідне виховання „на почеканню” салдацьких мас у дусі соціалістичних чеснот. В практиці це мусіло було б змінити військово-кастовий характер старшинського корпусу на... кастово-соціалістичний, натурально, зі шкодою для військовости і, як історія пізніш довела, — зі шкодою для нашої державности.

Наївна штучність цієї демократичної „формули” бе в очі, коли всі її „члени” поставити поруч — всі вони, належачи до словництва суто-політичного, взаємно себе виключають.

Укладаючи свою „формулу” забули організатори війська про основну вимогу, якій мусить відповідати кожна організація, установа, річ і т. д. — забули про ідею-доцільність, яка від війська вимагає насамперед боездатности.

Боездатність — це та основна властивість війська, яка визначає всі інші. Тільки підпорядкувавши цій головній вимозі всі інші, можна встановити, які з них треба прийняти - застосувати, а які відкинути — залежно від того, чи вони збільшують чи зменшують боездатність.

Що було в цій „формулі” для військовости найгірше, то це якраз вимога демократичности, надто при тому, що поняття її, на загал, не було усталене, а кожний прихильник демократії тлумачив його аж надто по-своєму.

Основне поняття демократії означає, що народ сам собою править, т. є. сам бувши джерелом усякого права, сам нормує свої внутрішні стосунки. Застосування демократії у війську льогічно мусить привести до скасування військової гієрархії і до вибору начальників. Перше вносить до війська анархію т. є. безначальність, а друге — безмірно її поширює та поглиблює. Як побачимо з прикладів, що їх по-дамо далі, так воно й сталося.

Кожні вільні вибори попереджує вільна від усяких морально-етичних гамульців передвиборча агітація, засобами якої конкуренційні сторони стараються спопуляризувати своїх кандидатів, щоб приєднати для них більше „голосів”, цього зряддям кожних вільних виборів.

До засобів кожної агітації належать такі найголовніші: 1) неза-служене і, часто, безпідставне очорнювання недогідних конкурентів і їхніх кандидатів здебільшого в тому, що з погляду вимог чисто військових являється в кандидатах... найкращим, бо в службі вони тверді й безоглядні і 2) незаслужене розхвалювання кандидатів часто під поглядом вимог військових — цілком негідних, бо в службі вони... „мяккі“ та поблажливі.

Передвиборча агітація в стремлінню до цілі в засобах своїх ніколи не розбирається, а понеже очорнюють себе противні сторони взаємно — що більше партій, то більше бруду, — то наслідки передвиборчої агітації до краю компромітують і розвінчують авторитет усіх без винятку кандидатів.

Здебільшого й самі кандидати посередньо, через „своїх людей“, теж приймають участь ув агітації (— дають для неї матеріяли та вказують напрямом —), бо ж їм залежить, щоб вибрано було саме їх. Через це до прикриття післявиборчих наслідків приходять ще й взаємне незадоволення конкурентів-співкандидатів, яке після виборів, поглибившись, затаюється.

Як відомо, на вакантне становисько, напр. командира полку, можна обрати з кількох кандидатів лише одного. Вибранець у стосунку до своїх конкурентів-співкандидатів стає після виборів їхнім начальником. Цього начальника, що при інших наслідках виборів міг би бути підлеглим, відкинути на виборах співкандидати на становисько, не люблять, заздрять і на кожному кроці готові „підставити ногу“, щоб у цей спосіб дійти... до перевиборів — а ну ж, мовляв, цим разом „виберуть мене“.

В армії нормально-регулярній стосунок між державою, військом та населенням, як між начальниками та підлеглими, старшими й молодшими, в службі й поза нею, в часі мирному і в часі воєнному встановлює й нормує право, виложене у військових статутах, по яких вояк мусить жити й служити.

Службовий стосунок між начальником і підлеглим виражається в формі наказу й виконання.

Виконання вимог права-статуту вимагає військова дисципліна, а безоглядність послууху забезпечує закон, переступ проти якого завжди буде покараний.

В армії нормально-регулярній призначення на становисько відбувається так: права на авансування в службі впливають з цілого ряду таких усталених умов, як освіта, службовий стаж, досвід, здібності, моральні властивості, старшинство по службі й загальна службова ате-стація кандидата, які разом зводяться до конкуренції встановлених протягом довшого часу служби творчих здібностей між стосунково-рівними в правах кандидатами, а за саме призначення відповідають старші, уповноважені до того начальники. Кожен із кандидатів на становисько може впливати на своє призначення лише остільки, оскільки відповідає загально-установленим умовам, про які мовляно вище.

В армії демократичній єдиною умовою, щоб проскочити на вище становисько є сприт кандидатів виробити собі серед виборців прихильну до себе популярність та вмело заітувати їх на свою користь, очевидно, ціною запобігання ласки у своїх майбутніх підлеглих, т. е. ціною моральної від них залежності.

Кожний вибранець — людина з усіма людськими слабостями й вадами, — почувавши себе залежним од виборців, мимоволі старається їм приподобатися — „виправдати довіря“ — й мусить коштом власного сумління і на шкоду справі, до „своїх“ виборців бути поблажливим. Бо, знаючи, що кого можна вибрати, то його можна відкликати чи перевибрати, — мусить вибранець пам'ятати... про нові вибори.

Словом, авторитет начальника, який в умовах нормальних, oprіч власних сил моральних, спирається на право, в умовах демократичних залежить від такої несталої річі, як добрий чи лихий гумор підлеглих виборців. Хіба тільки геніяльні одиниці в умовах демократії можуть зберегти свій авторитет начальника, але такими геніяльними одиницями бувають... Хмельницькі чи Наполеони. Але... в життю нації Богдан

чи Наполеон віщує кінець демократії і знаменує приход імператора.

При демократії безоглядний військовий послух, якого в інтересах боездатності вимагає військова дисципліна, з невідкличного обов'язку стає актом розумної чи дурної, доброї чи лихого волі кожного окремого підлеглого, бо ж демократія надає кожному членові організації не лише право, а й накладає обов'язок критично ставитися до начальників і до їхніх наказів.

До повисших розважань подам кілька характерних ілюстрацій.

На початку грудня 1917 року прибув із Петербургу й розмістився в недокінчених будинках Київської Воєнно-Інженерної Школи (на Звіринцю) „Сердюцький ім. Т. Шевченка полк” в числі до 3000 багнетів.

Не згадуючи про загальну поведінку цього „свідомо-революційного” полку, що дуже таки відбивала звичайним хуліганством, через якийсь тиждень велічезним, кількामіліоновою вартості забудованням школи почала загрожувати руїна з причин чисто технічних. Технічні урядження школи були обраховані на обслугу 450 — 500 юнаків, а ввалилося до школи до 3000 сердюків. Одрразу в будинках забракло води (на такому далекому від центра передмісті, як Звіринець, переріз водопроводової рурки виносив тільки 0,3 см., що давало ледве потрібний мінімум на 500 — 600 душ) для пиття, миття та для змивання виходків, які почали повертати содержиме. В кількох місцях розірвалися переважані відпливові канали, вода й нечистоти залили помешкання паровишні — стали котли центрального пароводяного ogrівання, через це позамерзала вода в радіаторах, які в багатьох місцях теж порозривалися. До всього, — сердюки нищили обладнання школи, наприклад, через лінощі не хотіли палити в походних кухнях дровами, що їх треба було нарізати й нарубати, а вживали для опалу шкільні столи, лавки, крісла з дорогого „мореного” дуба, розграбували шкільні комори; не було нічого дивного побачити сердюка, який викинув свій „вещовий мешок” та навантажився кобурами від сідала. Нарешті, одного доброго дня, заявивши сердюки, що в українській армії старшини не потрібні, розігнали юнаків та почали тероризувати старшинський склад української інженерної школи.

Тодішній начальник школи, Воєнний інженер, Полковник Астафев, пізніше — генеральний хорунжий і начальник Головної Шкільної Управи Військового М-ва, доручив мені, тоді адютантові школи, за всяку ціну звільнити школу від „свідомого полка”, давши міні для того всілякі уповноваження.

На початку я вдався до к-ра полку, тоді підполковника Вержбицького (В р. 1919 п. полк. Вержбицький був Н-ком Житомирської юнацької школи після Геншт. Полк. Вс. Петрова); Повелося розговоритися з Полк. Вержбицьким віч-на-віч, і на мої благання пощадити школу від дальшої руїни й вивести полк до порожніх тоді касарень к. Херсонського полку на вул. Кудрявській, полк. Вержбицький відповів більш-менш так: „Ви ж знаєте, що живемо в демократичні часи, що я — командир демократичного, дарма, що Сердюцький, полку, і мене... ніхто не послухає. Думаю, що не помилюся — сердюки не вийдуть звідси саме тому, що хочуть мешкати в юнацькій школі, хоч у касарнях вони мали б безперечно більші вигоди. Одно можу порадити — поговоріть із головою „сердюцької ради полку”. Це дуже не-дурний сердюк, і я знаю, що він болить душею, дивлячись на цю руїну. Хоч... він теж Вам при цій... „демократії” нічого не pomoже“. Послухав я поради і вдався до голови сердюцької ради, на жаль — забув його прізвище. Голова ради, високий, дуже гарний брунет атлетичної будови, підстаршина з пів-інтелігентів, вислухавши мої жалі відповів: „Я вас розумію... Це руїна державного майна... Але... чим же я у справі цій можу допомогти? Хіба ж мене хто послухає? Мене болить не менше, як Вас, знаю, що й к-р полку дивитися на це свинство не може, і я тільки не знаю... хто з нас швидче втіче до дому з цього демократичного... б - - - ка... (Через кілька днів я довідався, що втікли обидва майже одночасно — мусіли були втікати).

По цих невдалих переговорах удався я того ж дня до Військового М-ва, яке урядувало в будинках Колегії ім. Павла Галагана. Зголосився насамперед у Н-ка Военно-Шкільного Відділу, поручника, чи по тодішній номенклатурі „Отамана” А. П. Чернявського (нині підполковник, доцент Подєбрадської Академії) Вислухавши мене А. П. Чернявський безпорадно покрутив головою і послав до одного з товаришів Військового М-ра, прапорщика-отамана Селецького. Цей, прекрасної душі людина й гарячий патріот, щиро нашою бідою перейнявся, „невихованими” сердюками дуже обурився і ...послав ще до одного товариша Військ. М-ра, поручника-отамана, В. Кедровського (в р. 1919 — Головний Державний інспектор Армії). Цей засадничо зі мною погодився, що й свинство і руїна і шкода дорогих будинків, але докінчив сентенцією несподівано-демократичною: „Ми товаришу, Держава демократична й воювати ні з ким не збираємося. Військо нам... непотрібне, отже, й старшини зайві. Нам, товаришу, непотрібні Ваші юнацькі школи.” Признаюсь, мене мов окропом хто обпарив, коли я почув таке „L'état c'est moi” в демократичній інтерпретації „отамана” Кедровського. Турбувати в цій справі новообраного Військового м-ра, кийського адвоката, ес-ера М. Порша, пан-товариш-отаман Кедровський міні заборонив.

Та... приклад, надто коли походить від начальства, заразив і мене, і свідомо скориставши з демократичного права — не слухати наказів начальства, я пішов до М-ра всупереч наказові, щоб його... „не турбувати дрібницями” — вперше в життю не виконав наказу.

Доступ до М. Порша, який того дня вперше урядував, як Військовий Міністр, (по димісії кабінету ес-дека Винниченка), був демократично-легкий — всякий доставався до його кабінету без попередніх докладів і не зважаючи на те, що на дверях вивішено було розклад годин — того дня, в цей час, коли я мав зайти до кабінету, мала відбуватися у В. М-ра якась нарада. Подібно, як і всі, кому була потреба, зайшов і я до кабінету. Виявилось, що в М-ра можна було залагоджувати різні справи, незалежно від наради, яка дійсно вже розпочалася, хоч і не всі ще на неї походилися.

У кабінеті М-ра став я свідком такої характерної для тодішніх стосунків сценки: Член Українського Військового Генерального К-ту, сотник Полтавець-Остриця, пізніший „гетьман в порядкуві самовизначення”, на зворот Міністра-ес-ера: „Товаришу”, ледве себе стримуючи, зхвилювано рубав: „По-перше, на військовій службі є начальники і підлегли, по-друге — ні я вам, ні ви міні — не товариш і по-третє — як ви смієте в службовій розмові з підлеглим Вам старшиною вживати слова „дурниці”. Це дає мені право сказати: „від дурня чую.”

По демократичному — це теж буде „дурниця”, а по військовому — це порушення військової етики! Прошу мене не ображати демократичними кличками й іменувати паном — сотником, Пане Військовий Міністре”. Порш почував себе ніяково, Полтавець-Остриця хвилювався, підполк. Жуківський, 1-й Товариш Військового М-ра удавав, що нічого не чує, полк. Кудрявцев — саркастично всміхався, а я... вже знав, що й тут не достану поради.

Полтавець вийшов і дійшла черга до мене.

Виложив усю справу і дістав відповідь: „Як вам пане-поручнику (—„лекція” Полтавцева помогла!), не сором! Хиба сердюки гірші від Ваших юнкерів? — Нам, знаєте, не треба соціальних дармоїдів. Тепер... демократія!” — Стояв я і не знав, що йому, такому Військовому М-рові сказати. — Пригадалося, як нервово тримав руку на шаблі Полтавець, і шалено захотілося мені в ту мить вихопити шаблю та рубанути нею по голові... „товариша” Міністра... Ледве стримався... мовчки вклонився і вийшов. Стою в коридорі і, вперше, здається, в життю, не знаю, що робити... Підходить покійний полковник Кудрявцев і так же то доброзичливо, так по-братерськи розважає: „Не переймайтеся і не дивуйте. Ви ж бачите, що люде... подуріли від влади... Нехай прохолонуть... А ви спробуйте ще сходити до Начальника Залози, генерала Грекова. Той — не демократ і може він що-добре Вам порадить.”

Подякувавши полковникові за добре слово, удався на вул. Велику-Житомирську, до штабу залоги, який містився в колишньому помешканню штабу 8-го (здається) армійського корпусу.

Генерал Греков, вислухав мене уважно і почав говорити — і до сі мов підзвіння брентить у мене в ухах його рівний, спокійний голос: „Розумію... співчуваю... нічого порадити не можу. Начальник залоги навіть у столиці... демократичної держави... нікому нічого не накаже... бо ніхто його не послухає. З такими скаргами, як Ваша, до мене звертаються що-дня десятками... і... нікому ще я не поміг... бо й сам тут сиджу... по інерції — виконую наказ... бо звик... Зачекаємо, доки ця анархична хвиля вкладеться в береги... Для святого спокою спробуйте вдатися до полковника Капкана. Він, начальник сердюцької дивізії, є тепер ще й головним комендантом усіх протибольшевицьких сил України. Коли й він не порадить, то й ніхто в цілій Україні вам не допоможе”.

Розпрощалися... Лечу на Липки, на вул. Єлизаветинську, де в домі банкира Доброго міститься штаб полковника Капкана. Було вже десь по годині 19-й. В штабі нікого, oprіч дежурного старшини, не застав — штаб розійшовся на відпочинок. Приходжу до штабу ранком наступного дня й довідуюся, що отамана Капкана ще не було і не скоро буде, бо поїхав просто з дому на якусь нараду. Радять, щоб у справі своїй звернувся я до н-ка штабу. Зголошуюсь.

Мене приймає вище-середнього зросту, кремезний, лисий, з енергійним виразом гарного, типово-українського обличчя, Генерального Штабу Підполковник.

Доповідаю... „Так... так... так...” — енергійно стверджує кожную точку моєї доповіді н-к штабу. Я скінчив і чекаю відповіді. Ще раз говорю „так” і потім мовчки підсовую мені „Кієвську Мисль” і, показуючи на обкреслену червоним олівцем шпальту, коротко кидає: „Прочитайте”. — Читаю і... очам не вірю — читаю наказ Військового М-ра про введення в українській армії виборчої засади, в мисль якої усім частинам на фронті і в запілля наказано перевести вибори командирів, згідно з точками наказу. Кров до голови мені вдарила, і наказу того до кінця я не дочитав. А нач. штабу, мов цвяшки в домовину забиває — кидає окремі короткі фрази: „Так... Мерзотник... на фронті вже вибирають... почалися непорядки... Зруйнував армію... ..його мат” — Дивлюсь під наказом стоїть підпис С. Петлюри... А н-к штабу далі пояснює: „ Видав цього наказу заднім числом і... дав просто до газет... щоб нашкодити ес-ерам і Поршеві. Відкликати не можна... Пізно і було би надаремно... Що я можу Вам порадити при таких порядках? — Бачите ж, що ...демократія”... Невеселий вертався я до школи, і невесело вислухав мою доповідь полковник Астафев...

Справу з очищенням школи від сердюків через пару тижнів, коли десь половина сердюків розбрелася по домах, розв'язали большевики Муравйова — частину „невтрального” полку розстріляли, а решта сама розбіглася по домівках.

Як із повищої ілюстрації читач бачив, у р. 1917 кожен розумів і розцінював демократію у війську під своїм кутом зору — невідповідальні соціалісти вбачали в ній поступ, військовики ж — відповідальні за справу — оцінювали її, як руїну. Синтезу ж дав начальник штабу Командира всіх протибольшевицьких сил України, нині Військовий М-р УНР, генерал Сальський, у двох словах: „Зруйнував армію”.

Армія є апаратом виключного державного вжитку і не може вона бути знаряддям якоїсь одної групи громадян. В цьому й полягає її аполітичність. Засада аполітичності обов'язує армію навіть у таких суто-демократичних державах, як Франція чи Об'єднані Держави Північної Америки.

При демократичному устроєві Держави й війська кожна політична партія має вільну змогу поширювати свої впливи у війську, якого засада аполітичності не зобов'язує. В залежності від здібности партійного проводу, від спириту агітаторів, од привабливості підібраних

під смак безкритичної юрби гасел-обіцянок — кожна політична партія має всі можливості наwerbувати серед війська для своїх приватно-партійних цілей більше чи менше число прихильників — має всі можливості мати до диспозиції власне військо.

При неусталеності самого поняття демократії — гатунків її, між собою суперечних чи й ворожих, може бути стільки ж, що й політичних партій.

Маючи кожна з них до розпорядимості власне партійне військо, вразі загострення суперечностей із якоюсь іншою партією, стоїть перед покусом перевести свої постулати засобами свого війська, — отже демократичний устрій війська носить у собі зародки громадянської війни! Найгірше ж те, що дає зброю юрбі.

За ілюстрацію до повисшого нашого твердження можуть послужити всі без винятку т. зв. демократичні періоди нашої історії, найповніше ж під цим поглядом представляється доба Директорії УНР. з листопадна 1918 року і по день Любарської катастрофи в початках грудня 1919 року.

Опанувавши демократична Директорія УНР. своїми впливами українських С. С. полк. Коновальця, й традиційно - демократичний Запорозький корпус, легко підняла їх Директорія на повстання проти „буржуазного“ гетьманату. Недовго тріумфувала Директорія свою перемогу, бо вже через який тиждень-півтора після урочистого візду до Києва „демократичніший“ на пару степенів від Директорії — бо більше обіцяв — отаман Терпило-Зелений кинув проти неї свої „демократичні“ дивізії — Трипільську й Дніпровську.

Майже одночасно з Зеленим обернув проти Директорії свої „демократичні“ дивізії — теж „демократичніший“ від неї й від Зеленого — „Отаман“ Григорєв. Були „демократичніші“ й від Григорєва, й за кожним із тих „демократичніших від інших“ проводирів стояли „демократичніші“ в стосунку до всіх інших партій та полки, і все це воювало проти всіх, кого вважало за ворога — під гаслом „найбільшої демократії“.

До ідеалу кожної демократії — до анархії, чи як називав її батько української демократії, М. Драгоманів, — до безначальства — дійшов „найдемократичніший“ між отаманами, „батько“ Махно, втілення чистої анархії, що в умовах війни знаменує... сваволу розперезаної черні й приносить руїну.

Демократизація війська остаточно виразилася в тому, що в році 1919 по всій Україні „гуляли“ — „зеленівці“, „григорєвці“, „ангеловці“, „струківці“, „соколовці“, „святненківці“, „махнівці“, „волохівці“. І тільки поруч із цими назвами, що правильно віддаючи суття окремих бойових організацій, знаменували привату й сваволу, можна зрозуміти, чому населення називало армію УНР. „петлюрівцями“ — в році 1919 не бачило й не відчувало українське населення української армії¹⁾.

Поруч із громадянською війною завжди виступає на коні другий супутник демократичного устрою війська — це орієнтація на зовнішні сили, які кожна „демократична“ сторона закликає собі на поміч проти своїх політичних противників. Остаточо в такій нещасній де-

¹⁾ Старший командний склад Запорізької групи, в р. 1919 найрегулярнішої бойової формації УНР., на назву „петлюрівці“ дуже обурювався й усіх зусиль докладав, щоб назву цю, принаймні в межах Запорізької групи, викоринити, як обурювався на Гол. От. Петлюру, що назву цю більше, як толерував. Пригадую рівно ж, як на початку вересня 1919 року на станції „Попельня“ якимсь випадком до вагону Гол. От. С. Петлюри вступив для особистих переговорів „незалежний“ „отаман“ і член одної з численних тоді „Директорій УНР.“, Святненко, та як підчас переговорів обурився Гол. От. Петлюра на Святненка, коли той назвав Армію УНР. — „петлюрівцями“. — В цьому доказ, що С. Петлюра у вересні 1919 р. уже розумів шкідливість демократичних партикуляризмів — розумів, що „петлюрівщина“ все буде явищем одного порядку з „махнівщиною“, чи з якою іншою „дейнеківщиною“.

мократичній країні міжусобиця кінчається на тому, що зовнішні сили, використовуючи слабкість своїх „союзників“, на шматки розривають занархізовану країну. І це наше твердження знаходить докази у найновішій історії України — під Любаром у грудні 1919 року менш-демократична частина українського війська змушена була шукати притулку в Польщі, а „демократичніша“ частина, ще недавно найвірніша гвардія УНР. — гайдамаки з „батьком“ Волохом — визнали зверхність московську. Тільки горстка — просто чесних, вояків-патріотів, т. є. незаангажованих у політичних партіях, під проводом генерала Омеляновича-Павленка — Старшого вирушила в „Зимовий Похід“... рятувати честь української зброї...

„Зимовий Похід“, бувши завданням виключного й відповідального значення, удався блискучо під усіма поглядами. Не може бути мови про випадковість успіхів Української Армії в „Зимовому Поході“ вже тому, що щасливу для неї випадковість виключали безмірно дужчі й більші від неї сили ворожі — не могло, напр., бути мови про випадковість успіху в боях хоч-би під Вознесенським, коли Армію Українську москалі оточили переважними силами з усіх боків і потрійним кордоном, коли не всі козаки мали зброю, коли на всю українську нечисленну артилерію було... два набої! А такі „Вознесенські“ під час „Зимового Походу“ були сливе що-тижня протягом цілого півроку. — Успіхи свої Армія завдячувала своїй військовій боєздатності, і говорити про випадковість тих успіхів можуть хіба наші „всезнайки“ або... завистники, що в „Зимовому Поході“ самі не були.

Чим же пояснити такий раптовний зріст і потім усталення боєздатності? — З вимаршем у „Зимовий Похід“, далеко від впливів розполітикованого партійництва, Армія перестала бути „петлюрівською“ і, не ставши якоюсь „павленківською“, од перших днів „Зимового Походу“ заманіфестувала себе, яко українська — знайшла саму себе. До Армії повернула аполітичність, а разом із нею прийшла свідомість єдиної спільної цілі, зрозуміння дисципліни, зріс авторитет командування й почуття обов'язку — армія стала регулярною і цим самим привернула всі ті умови, при яких могла виявити в усій повноті високу природжену вартість усіх своїх моральних сил — передумову боєздатності. Решту довершили здібності й воля командування.

Приклад „Зимового Походу“ наші твердження ілюструє додатньо.

В часі, коли пишемо ці рядки міжнародна політична ситуація, як про це однозгідно пишуть газети по всій Європі, пригадує напружено-нервові часи близько перед 1914 роком, коли для вибуху війни бракувало... того одного вистрілу, який в початку липня 1914 р. дав молодий сербський патріот, Принцип.

В часі біжучому певність у неунікненому вибухові нової світової війни побільшується тим, що приказ розпочати війну свідомо готується видати — видав уже наказ до війни готуватися й уже готується — досвідчений вояк з часів війни світової, дозрілий державний муж і один з найвидатніших сучасних політиків, ІІ Duce Мусоліні, земний бог Італії.

Вибух цієї війни криє величезні можливості і для народу українського! — „На війні нема зайвих баталіонів“ (Наполеон) — можемо дістати до рук зброю і, прийнявши чинну участь у подіях, можемо вибороти для нашої Нації незалежну Державність.

В цей час великих можливостей, в свідомості відповідальності моменту, закликаємо й закликаємо всіх українських патріотів бути готовими, щоб мужньо, твердо і мудро прийняти події, стати в ніх свідомим Субектом і направляти їхній біг у напрямку єдине для нас бажаному — до Української Держави.

Цим Субектом майбутніх подій може бути і буде тільки Сила, цей перший аргумент права, може ним бути тільки Військо — аргумент державности.

В цій свідомості, з глибин переконання й з усією силою сумління закладаємо — творимо Силу. В цій свідомості, що випливає з тяжких досвідів, стверджуємо, що „*Democratia ukrainica delendam esse*”.
(Продовження буде)

Варшава, липень 1935 р.

Варфоломій Свтимович.

Лист до Редакції.

В. Шанований Пане Редакторе!

Дозвольте міні привітати в Вашій особі Редакційну Колегію журналу, який має вийти в світ.

Те, що Ви стоїте на чолі журналу є запорукою, що аж нарешті на 15-му році еміграції віднайде вона Вільну Трибуну Слова для боротьби з тим чорним многоликим демоном, що розпростер над нею крила, а якому на імя — Прострація, Тлін і Гниль...

Вільної Трибуни, — бо ж еміграція задихається!

Вільної Трибуни, — бо ж прапор нашої ідеї випадає з рук!...

Надсилаючи при цьому відповідь одному з тих, що сіють чорну злобу, прошу про місце в Вашім журналі для мене теж, як зараз, так і надалі...

Прийміть мою щиру, Пане Редакторе, пошану й побажання.

С. Левченко.

Каліш, 16. IX. 1935 р.

Врачу, ісцеліся сам...

„З кого сміється?
— З самих себе сміється. М. Гоголь.

В числі 10—11 „За Незалежність”, добре знаний нашій військовій еміграції п. „професор”, В. Андрієвський, в статті: „Про мораль та моральність нашої еміграції”, бере на себе аж таке сміливе й відповідальне завдання, як пропагувати серед... „гинучої” української політичної еміграції... мораль та моральність...

Як що еміграція ця дійсно в цілому гине, то рятувати її дійсно потрібно, але чи це вже тепер не запізно — на 15-му році еміграції?

Чому ж шановний п. „професор” не виступив був зі своїми рецептами, наприкл. на 3-му чи 4-му році еміграції?

Але „краще пізно, ніж ніколи”... — Певно, з цих саме міркувань п. „професор” і рішили виступити аж на 15-му році...

Та перейдемо до згаданої статті:

Автор сміливо стверджує факт... „денационалізації й морального упадку деяких членів нашої емігрантської родини”. „Усім нам відомі випадки навіть зміни віри і то серед високих осіб, генералів української армії (прізвища подані редакції). А коли так легко міняти віру, коли за те ніхто не осудить, то чому не змінити й другої віри: принципів, політичних ідеалів, за які колись боролися і з якими прийшли ми всі разом(!) на еміграцію”... „Ми звикли до того, що на еміграції... міняли свої переконання вожді”...

Далі автор вказує на приклади п. п. Грушевського, Винниченка, Волоха, Тютюнника й Гулого - Гуленка — українців, які зрадили ті політичні ідеали... І далі — пропонує лікувати емігрантські хвороби своїми патентованими ліками.

До цих патентованих ліків вернемося пізніше, а тепер ще раз підкреслимо свій жаль:

— Та чому ж Ви, шановний п. „професоре”, не зявилися серед нас із своєю проповіддю в 1923 році? Ви б ще тоді нам... „безштанкам”

- воякам (по вислову того ж таки Винниченка, про якого згадуєте), Ви б ще тоді темній емігрантській масі розкрили б очі й тоді б ще рецепти свої спасенні подали. — Може б ми й вилічилися на цей час, у році 1935!

Та, де ж Ви, шановний п. „професоре”, були? — От - тут то, як кажуть у нас на Полтавщині, і вся „закарлючка”...

А п. „професор” були по-за нашим еміграційним осередком у Польщі й писали п. „професор” свої... мемуари...

І в тих мемуарах т. II, ст. ст. 125—136 — висміювали п. „професор” концепцію У. Н. Р. та її вождя бл. п. С. Петлюру й характеризували козаків армії тої, що кровю Волю здобувала, як... кондотієрів!... Коротко й дослівно: „Чи мала ж армія українська отамана? ...Петлюра. Порш, чи Винниченко... Чи могли бути ці урядовці — отаманами?... „Армія отамана не мала! (sic!) „Чи знали козаки, за що вони йдуть і бють ся? Певно, що вони цього не знали” (sic!).

От-так в інтерпретації шановного п. „професора” виглядала наша визвольна боротьба, що почалася Крутами, пройшла Зимовими Походами й кінчилася Базаром і роками кривавих, уже незорганізованих селянських повстань.

Тут ми проведемо де-яку аналогію й додамо від себе — боротьба ця скінчилася на вулицях Парижу кривавим плювком жида - Шварцбарда і пльовком же шановного п. „професора - українця” — в його мемуарах. Між плювками цими ми, вояки, ставимо знак рівняння...

От - де, читачу, в чому „закарлючка”... І тепер, після сказаного, ми, політичні „безштаньки” дозволимо собі на такий оклик: „Та чого ж Ви, п. шановний „професоре”, пересмикуєте карти? Та чи ж самі Ви не дозволили собі... „міняти переконання”, бо ж які ж назвати Ваше „сальто мортале”?

Ворожо виступати (та ще й так недавно, бо в р. 1923) проти концепції У. Н. Р. зі своїми „мемуарами”, не відомо, кому на користь, робити з наших лицарів абсурду, героїв - козаків, — якіхсь безличних кондотієрів (— „Вони не знали за що билися!” т. II „мемуарів”)... Можна ще знайти виправдання для тих, що змінили свою „віру” не для користи особистої та виключно з мотивів ідейних і тепер за свою нову віру терплять, як колись християне в часі переслідувань, але продати віру за... срібляники і за це — як Ви, п. „професоре” — опинитися на теплій і добре плаченій, як на еміграцію, посаді... керownika й вихователя гімназії та школи в Українській Станиці при м. Каліші й на становиську культ.-гуманітарного референта того ж великого еміграційного осередку... тої ж самої... опльованої Вами концепції...(?!). — Це не те саме!

— Дійсно, знайшли кому довірити виховання нашої молоді — нашої надії!

Пане шановний „професоре”, що змусило Вас із Вашими ...колись ультра-гетманськими(?), чи інфра-червоними(?), чи там з якими - ше, не відомо нам, переконаннями, робити таке „salto mortale”? — Користь особиста! — Переконань своїх Ви навіть не міняли, а просто їх... продали. — А, коли так..., то спускайтеся, куме, на дно!...

І нема чого виступати зі своїми спасенними рецептами..., бо чиста справа — потрібує чистих рук! — і... Врачу, ісцелія сам!...

Зрештою, п. шановний „професор” — добре знаний масі вояків і ми б не забирали голосу, наколи б не зявилася згадана його стаття та ще й зі спасенними рецептами, за які належалась би від нас найщиріша подяка, коли б вони походили від іншої особи і на які ми, українське воцтво, пристали б без застережень...

...,„Може б, як би ми не ховали отих, боляків... розрізали й видавили гній, то й хвороба минула б скорше”...

— Так, так, свята рація! — Розрізати б і скорше видавити гній!

...,„І організована українська еміграція в цілому не реагує і терпеливо зносить серед себе таких осіб і їх виступи”.

— Так, так, свята правда! — Скорше б зареагувати й знищити негідників!

— Та це ж на Вас самого, шановний п. „професоре”, Ваші рецепти!

Бо як же ж назвати Ваше „salto mortale“, Вашу зміну - продаж переконань, Ваше тепленьке забезпечене буття на позиціях, здобутих тими, кого Ви оплювали в свій час... Як назвати Вашу моральність і мораль, пане Вікторе Андрієвський?

Чи Ви, може думаєте, як і Винниченко, що політичний емігрант, чи то сіра емігрантська маса, — все ще не здобули за 15 років досвіду і все ще є „безштатниками“ — перед якими можна безкарно показувати політичні фокуси?...
— Досить!

Не Вам, п. Андрієвський, виступати в ролі мораліста! Вам це не до лица.

А ми знову, приймаючи до відома подані рецепти — моралі Вашої — „андрієвської моралі“ та „моральности“ не переймемо, бо як там собі не хочете, а ніхто з нас, чесних, порядних вояків армії У. Н. Р. не був і не буде кондотієром, бо ми знали, хто нас вів, і за що нас вів, тому то й по-ставали в боротьбі такі **дороговкази - моноліти, як Крути, Зимові Походи, Базар...**

І дякуючи цій же — не - „андрієвській“ — моралі, яку б Ви там концепцію, пане Андрієвський, не створили в майбутньому — до Вас з тої ж чесної, не - „андрієвської“ моралі ні один з нас, українських вояків, на тепленькі, добре плачені становиська не піде! — Не Вам рівня!

В цьому і є ґрунт річей!

Калішський осередок найліпше знає, — чим він Вам вдячний за Вашу „працю“... бо тільки Вам дякуючи, можна перефразувати латинське прислів'я, що... українець українцеві — **lupus est!**

Чи, може, відмовитися, як то хворого вояка, який до Вас пішов по поміч, тільки тому, що він не був... „з ваших“ ви запитали: „Який Вас **дурень** у Зимовий Похід посилав!“

Вісім років Ви... „провадили“ гімназію... — А чи багато вийшло з неї національних, освітніх чи громадських діячів?

„У той спосіб серед нас шириться клевета, підступ і фальшиві донощництва, що як та гангрена розідають і точать нашу еміграцію...“

— Свята правда! І ще один доказ вашої... „андрієвської“ моралі!... — Ви ж самі створили навколо себе гангренозну систему! Це ж Ваш секретар і Ваш вихованець по гімназії доніс на 2-х старшин, які необережно мали висловитися про Вашу шкільну „діяльність“ і ціле з того приводу переводилося слідство!

Це, напевно, з тої ж Вашої, „андрієвської“, моралі вигризли з калішсько еміграційного осередку єдину духову відроду військовиків-емігрантів — свідомого українця й правдивого пастиря, П. о. Виливченка — і цим викликали цілу бурю протестів! Потрібна була аж інтервенція Голови Церкви й надіслання спеціального місіонера (**sic!**), щоб трохи цієї зрив загасити й заспокоїти вірних!...

Це ж Ви не посоромилися виточити п. отцеві Виливченкові судову справу в суді гродському, яка тягнеться ще й досі та вкриває нас соромом перед чужинцями!

Як Ви сієте і яке Вам діло — атеїстові — до релігійних справ? — Бо це ж Ви з правдивою фризерською „ґальянтерейністю“ винниченківського „кирпатого Мефістофеля“ заявляєте:... „бо ж я від природи є людиною анти - релігійною (Див. „Мемуари“ т. II), — Ви й у цьому випадкові вірні своїй „андрієвській“ моралі!

Це ж тільки дякуючи Вам, життя станиці подібне до життя мешканців якоїсь вулканичної місцевости. Станичний вулкан час від часу вибухає й над ним простирає свої шпони... „злий геній“, як Вас охрещено вже у місцевій польській пресі.

Свідками такого вибуху є ми зараз, і польська преса займається Вашою особою через тиждень...

Кінчаєте Ви свою статтю:

„...Одним із способів лікування небезпечної хвороби було би подавати до прилюдного відома про вчинки таких осіб, щоби, читаючи про них, наша еміграція мала де-яку дезінфекцію проти того болота й гною, яким облипає та набулала проти тої хвороби деякий імунітет“...

Так, ще раз найсвятіша правда!

Тому то власне й подаємо, наводимо сторінки з „мемуарів“, додаємо до того ще й... квінт - есенцію з Вашої „діяльності“ в калішському осередкові, щоб зазнайомити загал еміграції з... „андріївською“ мораллю й дати нашій військовій емігрантській родині потрібний... „для дезінфекції — імунитет“...

Suum cuique!

Українська станиця, 16. IX. 1935 р.

С. Левченко.

Гоголівські дами з „Мертвих душ“.

З якого пальця писаки „Політичного інформаційного бюлетеню“ та його невіддані, окрім підписаного, редактори виссали, що ми хочемо „розбити український народ, а принаймні його еміграцію на „військовиків“ та „цивілів“ — це їхня таємниця. Що ж до їхніх цілей, то в цьому, хоч вони про них і мовчать, таємниці нема жадних. Бо ще за добру сотню літ перед нами великий воєнний філософ, генерал фон - Кляузевіц (*Vom Kriege*) сказав: „Вороже відношення до, так званого, кастового духу військових, яке тепер часто зустрічається, походить головним чином від осіб, які ненавидять цей дух тому, що він є перешкодою, об яку розбиваються їхні заміри“.

Це окреслення як-найкраще надається прикласти до наших соціалістичних демократів — у своїх замірах - стремліннях до чужих і для нації й державности нашої шкідливих цілей намагаються вони вселити й розпалити між громадянством нехить-відразу до військової і для того... стараються підбити „цивілів“ проти „військовиків“. Бо відчувають, що здорова військовість — це найбільша перешкода по дорозі в „країну соціалізму“, та що військовики, як це бачимо на численних прикладах - рухах комбатантських у Європі — це єдина сила, що може покласти край пануванню соціалістичних дурисвітів.

Роблять це всіма і всілякими засобами демократії — не соромляться вдаватися до вигадок, наклепів, брехень, провокації і т. п. „аргументації“.

До такої аргументації належить і їхнє намагання „пришити“ нам „свідому спробу впровадити в життя еміграції все те, чим жила царська Росія“.

— „Аргументація“, — гідна... гоголівської „дами прекраснай ва всех атнашеніях“ і, напевно, що була б вона влучною та переконливою для громадянства, коли б воно було „дамай проста прекраснай“, та коли б ми, т. є. опозиція були українськими „Чичиковими“ чи українізованими „Чичуками“, що спекулюють на „мертвих душах“ та, нарешті, коли б громадянство українське на еміграції не знало - не переконалося на що-денних фактах, що „репрезентанти“ УНР та їхні хрипки „мегафони“ — політичні „шурум - бурум“ — спекулюють... на мертвих ідеях соціалізму, демократизму і т. п. старим дрантям, яке сучасна Європа нищить, як розсадник усякої моральної гнилизни.

Не - Гоголь.

Напередодні Всеукраїнського Національного Конгресу.

Всеукраїнський Національний Конгрес, запроєктований до скликання на початок 1936 р., в ряді інших пекучих питань - потреб порядку денного має розв'язати питання найголовніше — створити єдиний для всього, поділеного політичними кордонами, українського суспільства авторитетний провід.

Під цим поглядом конгрес мав би те значення аксіомальне, що провід, який з Конгресу міг би повстати, бувши авторитетним для

всіх українців, був би авторитетним і для чинників політики міжнародної вже тим, що був би він єдиним, отже цим самим єдине - відповідальним.

Авторитет кожного проводу залежить від авторитетності джерела, яке його зроджує — в даному разі від Конгресу.

Це вимагає участі в Конгресі не лише найширшого, а до всього ще й найістотнішого представництва в ньому організованого суспільства.

Поруч із цими моментами — обсягу й істотності представництва — набирають значення ще й такі два моменти, нерозривно з попередніми зв'язані, як:

1) світове значення революційно - творчого націоналізму і

2) світове банкруцтво побудованого на партійності демократизму.

Обсяг представництва вимагає, щоб на Конгресі були заступлені всебічно всі українські землі, **істотність же представництва** вимагає, щоб на Конгресі були всебічно заступлені підставові інтереси української культури — матеріальної і духової:

1. **Інтереси української економіки**, т. є українського хліборобства, промислу, торгівлі, банковості і т. п. — всіх тих чинників, що організують підстави української матеріальної культури, відповідно до чого мусять на Конгресі прийти до голосу творці - організатори нашого економічного життя.

2. **Інтереси української освіти**; в її імені мусять забрати голос, в особах авторитетних своїх представників, просвітянські і т. п. організації.

3. **Інтереси української науки**, які заступають установи й окремі особи, що теоретично опрацьовують різні ділянки в царинах матеріальної і духової культури.

4. **Інтереси української суспільної духовості, етики**, виразниками яких являються представники Церкви і різних професій вільних, що продукують цінності культури духової.

5. **Інтереси української військової** — в особах видатніших своїх представників, т. є від генераліції, від булавної та молодшої старшини, знаної зі своєї участі в організації української військової, в часі від р. 1914—1920, від діячів, що керують фізичним вихованням молодого покоління (спорт) і т. п.

Склад учасників Конгресу по предкладеній схемі, т. є склад, в якому будуть представлені творчі сили українського суспільства, його найкращі інтелекти — творча аристократія — найкраще відповідатиме вимогам обсягу й істотності представництва, і тільки такий склад учасників гарантуватиме Конгресові його авторитетність.

Одночасно при такому складі Конгресу не буде місця політикам заводовим, цим здебільшого непростим і не завжди сумлінним оборонцям переважно... власних інтересів.

Дати Конгресові бажаний авторитетно - істотний склад, більш - менш повно, можуть усі українські землі, окрім тих, які окупувала Москва, т. є. окрім земель Велико - Українських.

Інтереси тих земель представляти на Конгресі з конечности мусять українська політична еміграція з Великої України. Представництво її, очевидно, буде далеко неповним що до широти - обсягу і що до істотности.

На представництві від української політичної еміграції мусимо зупинитися де-що довше.

До цього часу відомо, що від неї на Конгресі мають бути представлені недобитки партій ес-ерів, ес-деків та ер-деків (Ер-деки, т. є радик. демократи; перед революцією 1917 р. склали „Т-во українських поступовців”, а в р. 1917 змінили своє політичне, мовляв, „прізвище” на більш революційне — „соціалістів - федералістів”; в році, здається, 1926, прибрали сучасну назву; з усіх українських партій ер-деки — найбільш інтелігентська по складу, а в послідовности — найбільш... кон'юктуральна; не виключено, що ще не раз свою назву змінить, коли того вимагатиме політична кон'юктура). Окрім того, мали б ще увійти в склад

Конгресу індивідуально колишні члени Української Центральної Ради й Трудового Конгресу, т. є ті ж таки ес-деки й ес-ери. Гетьманці від участі в Конгресі відмовилися.

Таким чином представляти на Конгресі українську політичну еміграцію, а через неї окуповані землі Великої України, збираються партійники.

До маси української політичної еміграції, якої в одній Польщі є звиш 10.000 душ (По даних, опублікованих на 3-му Делегатському Зізді в р. 1934), з яких звиш 90% належать до військовиків, стосунок партійників виражається в сотнях частках одного відсотку, і вже через це не мають права партійники представляти на Конгресі величезну більшість всієї еміграції.

Зasadничо відкидаючи право збанкрутованих партійників заступати житні інтереси поневоленої частини українського народу, зокрема на майбутньому Конгресі, за жадні посушення чи які - будь зобов'язання неуповноважених до того партійників, які посушення чи зобов'язання вони в імені української політичної еміграції зроблять чи видадуть, військова частина тієї еміграції (90% усієї!) не відповідає.

3 еміграційної хроніки.

Варшава. 29 червня б. р. відбулися річні загальні збори „Т-ва батьків української дитини та прихильників української школи ім. Лесі Українки” в Варшаві. Після вичерпання порядку денного збори ухвалили уступаючій Управі „Т-ва батьків” абсолюторіум, склали подяку за корисну працю і ту ж таки Управу, в повному складі її членів обрали на наступну каденцію.

Підчас дискусій по звітах керівних органів „Т-ва батьків” виявилось, що референт культурно - освітніх справ Головної Управи У. Ц. К., п. Шкурат, який на 3-му Делегатському Зізді Т-ва У. Ц. К., по урядовому списку кандидатів пройшов до Управи, яко доктор, в дійсності є недовчений фершал, отже, користаючи з невластивого ученого титулу, ввів у заблуд усю еміграцію, представлену на Зізді.

Варшава. Керівні органи „Т-ва батьків” на спільному засіданню в дню 21 липня вистосували до Головної Управи У. Ц. К. умотивовану ухвалу — просити Головну Управу відкликати п. Шкурата зі становиська референта культурно - освітніх справ тієї ж Управи У. Ц. К. з огляду на встановлене самозванство й невідповідність до функцій з поглядів морально - етичних, освітніх і педагогічного. Управа „Т-ва батьків” відповіді на свою ухвалу не дістала.

Варшава. В дню 22 липня 1935 р., не подаючи мотивів, Головна Управа У. Ц. К. винесла постанову про зліквідування „Т-ва батьків”.

Варшава. У Варшаві заснувалося було при Головній Управі У. Ц. К. Т-во „Український Кіннотчик”, яке поставило собі за мету військову самоосвіту.

До „Українського Кіннотчика”, начальство поставилося з найбільшою послідовністю — спершу похвалило ініціаторів, потім затвердило статут, ще - потім — похвалило й саму діяльність, далі — до статутово-аполітичного Т-ва спробувало було підкинути „зозулине яечко” у ви-

гляді досвідченого ес-дека і полковника zarazом, п. Чубенка, а коли кіннота ес-дека, з мотивів моральної гігієни не прийняла, то начальство аж допіру в діяльності Т-ва побачило... забагато ініціативи і... організацію розвязало — одного ес-дека поставило вище від цілої організації...

Хоч „піше”, але... „на всі чотири куте”.

Кіннота... перейшла на партизанку.

Варшава. Головна Управа Т-ва У. Ц. К., заохочена торішнім досвідом із провадженням біля Каліша „промислового городу”, в серпню р. б., діставши від фондушу праці двадцять тисяч золотих, видержавила недалеко біля Львова 330 (чи щось біля того) моргів землі під управу лічних рослин.

По досвідах торішніх з „промисловим городом” напрошуються такі веселі рефлексії: на 5 моргах **власної** землі „промисловий город” У. Ц. К. протягом одного року „плянкової господарки” (А як же! — полічили всі кущі помідорів, усі головки капусти, узгляднили прогнози Р. І. М-а і т. д. oprіч того, що забули узгляднити... „шкідників”) приніс біля 3.000 зол. **чистого дефіциту**, т. є суму, що й земля того не варта! Повстає питання: Який буде річний дефіцит „промислового господарства” на 330 моргах **арендованої** землі? — По аритметиці та по здібностях організаторів, виходячи з карішської пропорції, треба сподіватися, що це буде $(330:5) \times 3000 = 198.000$, словами — сто дев'яносто вісім тисяч золотих дефіциту. До того ще дійде така дрібничка, як арендна плата! Повстають питання нескромні: 1) хто заробив на дефіциті з „промислового городу”, 2) хто покриє той дефіцит і чийм коштом? 3) хто має заробити на дефіциті, запроектованому в „промисловому господарстві” та чийм коштом передбачено його покрити; 4) як дивиться на господарчо - промислові (й помислові!) „напади” Головної Управи У. Ц. К. Рада Т-ва У. Ц. К. та чи зміряно їй температуру?

Рецензії.

„Рідна мова” — науково - популярний місячник, присвячений вивченню української мови.

„Наша Культура”, науково - літературний місячник. Виходить регулярно з 1-го квітня 4-аркушевиими книжками. Видавець і Головний Редактор обох видань д-р Ів. Огієнко.

Пригадуються слова Buffon'a: „Коли хочете, щоб Ваш твір був поважним та ясним, щоб він був зрозумілим, щоб викликав у читача (глядача, слухача) високі настрої, будив шляхетні й ширі почуття, — самі будьте поважними, виробіть ясне розуміння річей, про які трактуєте, плекайте у собі самих найвисшії чесноти, будьте шляхетними, щирими і т. д., бо *Le stil c'est l'homme*, — таку пораду подає Buffon авторові (творцеві), визначаючи zarazом стосунок між автором і твором — через стиль.

Це окреслення Buffon'-ове дозволимо собі де-що поширити —

„коли хочете служити високій культурі — самі будьте високо - культурними” і тоді, приклавши його до особи Головного Редактора, Д-ра Ів. Огієнка, як найкраще зможемо визначити вартість обох видань, у яких Д-р Огієнко виказав свій стиль — широкий, глибокий, оригінально-український, в цілому — висококультурний.

Всі ці сторони стилю, поза працями самого Д-ра Ів. Огієнка, виразилися в організаційному замислі і в його зреалізуванні — в створенні на сторінках „Нашої Культури” спільного фронту діячів української культури — від Князів Церкви і до підсовітського гумориста, в доборі тем — від науково - філософських до ліричних поезій, український же характер стилю „Нашої Культури” сам за себе з кожної сторінки промовляє, почавши від обгортки. Подібно ж розцінюємо й „Рідну мову”.

Всього цього в прикрих під усіма поглядами умовах еміграції dokonала одним єдина людина, що захотіла й замисли - хотіння свої зуміла здійснити, і в цьому факті бачимо запоруку дальшого розвою та поширення засягів і розмірів в обох так потрібних органах — над ними не спить - пильнує їх Головний Редактор, Доктор Іван Огієнко —

Culturae Ucrainicae Arbiter.

Варфоломій Євтимович.

Н А К Л А Д О М А В Т О Р І В.

СКЛАД ВИДАННЯ: ДМ. ДІДЧЕНКО-ЗАДУНАЙСЬКИЙ

WARSAWA, UL. ŻŁOTA NR. 33, M. 3.

ДРУКАРНЯ „ГРАФІЯ” — ЛЬВІВ, ВУЛ. ТИХА 5. ТЕЛ. 202-83.

ЦІНА
1 ЗЛ.